

PEDAGÓGUSOK LAPJA

LXV. ÉVFOLYAM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA ÉS HÍRLEVELE
2009. FEBRUÁR 11.
ALAPÍTVÁ: 1945-BEN

2.

SAVANYÚ KERESET

A kínai horoszkóp szerint 2009 a bivaly éve és sok kellemetlenség érhet bennünket. Ezt már az elmúlt hónapok előre jelezték. A nálunk is tomboló globális pénzügyi-gazdasági válság markánsan érződik az elfogadott költségvetési törvényen, kereseteink várható alakulásán is. Az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottságnak a kormánnyal folytatott tárgyalásán – megerősítve a november 29-i demonstrációval – ugyan sikerült „a maximumot kipróbálni” a 13. havi illetmény kompenzációja tekintetében. Am nem lebecsülve a húsz közszolgálati szakszervezet, köztük a PSZ és a kormány aláírásával szentesített, a pedagógusok többsége által is pozitívan minősített dokumentumot, 2009-ben összességében reálkeresetvesztés ér bennünket. (Az alá nem író szakszervezetek taktikáját követve még nagyobb lenne a veszteség!) *Lesznek olyan kollégáink, akiknek reálértékben is növekszik a keresete, de lesznek olyanok, akiknél nominálisan is csökken.*

A közalkalmazotti bértábla az idén nem emelkedik. Az alapilletményük csak a háromévenként esedékes fizetési fokozatban való előrelépéssel növekszik azoknak, akiknek ez éppen 2009-ben esedékes. A pedagógus-átlagkereset ezáltal alig több mint egy százalékkal lesz magasabb. Ugyanakkor a 13. havi illetmény ellentételezése csak 180 ezer Ft/fő összegig teljes mértékű, az e felettiak már veszteséget szenvednek. A pedagógusok egy része az „Új tudás”-program bérfejlesztési lépései következtében pluszforrásokhoz is jut. (Az eredeti, még 2008 júniusában aláírt egyezség szerint erre a célra 25 milliárd forintot biztosítottak volna. A megfaragott költségvetés miatt azonban csak 7,2 milliárd jutott.) Ennek nyomán mintegy 65 ezer osztályfőnök pótléka emelkedik „jelképes” összeggel: 6 000 Ft-ról 7 600 Ft/hóra, és közel 35 ezer halmozottan hátrányos helyzetű és SNI-s gyermekeket nevelő pedagógus jut havi 5–6 ezer forint összegű bérkiegészítéshez. E körben tehát a reálkeresetek is emelkednek. A pedagógusok többségének azonban a reálkeresete csökken, akár 4,5, akár 2,5%-os inflációval számolunk. *Mindent összevetve: a pedagógusok átlagkeresete ebben az esztendőben becslésünk szerint mintegy 2 százalékkal emelkedik, ami alatta marad az OÉT 3-5%-os ajánlatának. Tehát tovább csúszunk lefelé a nemzetgazdasági ranglistán.* A pedagógus-átlagkereset 2009-ben csak 4,4 százalékkal lesz magasabb a nemzetgazdasági átlagnál (lásd lapunk hátsó borítóját), és 30%-kal marad el a szellemi foglalkozásúak átlagától.

Hogyan jutunk majd előre a válság elmúltával, amelynek jelei az optimisták reményei szerint már 2009 végén látszanak? *Milyen lépéseket kell tenni ahhoz, hogy az elmúlt évtizedek hullámvölgyeit elkerülhessük és elfogadható szinten stabilizálódjanak a pedagóguskeresetek? A pedagógushivatás presztízsének helyreállítása nélkül nem lehetséges.* Amíg a pedagóguskereseteket mindig csak fel kell zárkóztatni, amíg e jövedelmek a nemzetgazdasági átlag alatt vagy nem sokkal afölött vannak, nem lesz igazi előrelépés. Markánsan bemutatja ezt az elmúlt két évtized. *Glatz Ferenc* minisztersége idején, 1989–90-ben pedagógusbérendezéssel: 15,7%-kal kerültünk a nemzetgazdasági átlag fölé. 1995–2001 között jelentősen az országos kereseti átlag alá estünk (2-9%-kal). 2002–2003-ban ismét elfogadható szintre kerültünk (27%-kal az átlag fölé). Azóta megint lefelé csúszunk és 2009-ben már csak néhány százalékkal állunk a nemzetgazdasági átlag fölött. Ha így haladunk tovább, nemsokára ismét alatta leszünk. Nem véletlen, hogy pályánk vonzása egyre kisebb. Néhány év, és hazánk egyik vezető egyetemén, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen érdeklődés hiányában megszűnhet a természettudományos szakokon a pedagógusképzés. A jelen folyamatai itt és máshol is ezt vetítik előre. Ugye, nem akarjuk ilyen helyzetbe hozni az oktatásunkat?!

A pedagógusbérek tekintetében mi hát a teendő? Nyilvánvalóan nem az, amit bizonyos körök újra és újra előhoznak, hogy meg kell szüntetni a pedagógusok közalkalmazottságát, mert a közalkalmazotti bérendszer nem teszi lehetővé a munka minősége szerinti differenciálást. (Ez a gondolat a Zöld könyvben is fel-lelhető.) A közalkalmazotti bérendszer valóban nem tökéletes, de a közalkalmazottság néhány alapvető garanciát nyújt, ami nélkül még rosszabb helyzetbe kerülnének a pedagógusok. Amennyiben nincsenek megfelelő finanszírozási források, akkor persze a közalkalmazotti bérek csak a szolgálati idő alapján emelkednek, és valóban nincs meg a lehetősége a munka mennyisége és minősége alapján való differenciálásnak. Pedig a pedagógusok három elemű bérendszere (közalkalmazotti alapilletmény + pótlék + minőségkereset-elem) megfelelő finanszírozás és garanciák esetén tökéletesen működne. Az alapilletmény mellett sokkal nagyobb pótlékokra lenne szükség. Az osztályfőnöki pótlékokra például a javaslatunk 20 ezer Ft/hó volt. Hasonló arányú fejlesztést indítványoztunk a többi (munkaközösség-vezetői, intézményvezetői stb.) pótlék vonatkozásában is. A minőségi munkáért járó keresetkiegészítés 5 250 Ft/fő/hó normatíváját, amely évek óta változatlan, szintén többszörösére kellene emelni. Ezáltal jelentős mértékben növekedhetne a pedagógusok keresete. *Jól funkcionáló, háromelemű bérendszer alakulhatna ki, amely megfelelő mérési-értékelési rendszerrel párosulva egyszerre növelhetné oktatásunk színvonalát és a pedagóguspálya presztízsét. Ennek a folyamatnak a lépéseit mielőbb be kell építeni az „Új tudás”-programba is!*

Arok Antal

A TARTALOMBÓL:

- **A SZAKSZERVEZETI ÉLET ESEMÉNYEI**
- **NEMZETKÖZI KONFERENCIÁRA KÉSZÜLÜNK**
- **ÜDÜLÉSI CSEKK A SZOCIÁLISAN RÁSZORULÓKNAK**
- **SZEGREGÁCIÓ–DESZEGREGÁCIÓ**
- **HAZAI MOZAIK: LESZAKADÓ KISTÉRSÉGEK**
- **KI KICSODA?**
- **A VILÁG LEGBOLDOGABB ORSZÁGA: DÁNIA**
- **MINIMÁLBÉR, PEDAGÓGUS-ÁTLAGKERESETEK**
- **PL-ÚTMUTATÓ:**
 - Nyugdíjtörvény, 2009;
 - Korengedményes nyugdíj;
 - Az adójogszabályokról;
 - Munkajogi kérdések:
 - vezetői munkakörök,
 - munkaszüneti napok;
 - Jogi panoráma

Emlékezés a II. köztársaság megalakulása alkalmából

Magyarországon 1946. február 1-jén kiáltották ki a II. köztársaságot. Ebből az alkalmából a Parlament felsőházi termében a Bibó István Közéleti Társaság és a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége Összefogás a demokráciáért címmel konferenciát szervezett. A rendezvényt *Kende Péter*, a társaság alelnöke nyitotta meg, majd *Gyurcsány Ferenc* miniszterelnök, *Kuncze Gábor* országgyűlési képviselő (SZDSZ), *Zsigmond Attila*, az MDF Kultúra és Média-kabinetjének vezetője, *Bitó László* Radnóti-díjas író, *Virágh Zsolt*, a MEASZ Demokrácia Akadémiájának hallgatója és *Hanti Vilmos*, a MEASZ elnöke mondta el az évfordulóhoz kapcsolódó gondolatait.

A kormányfő beszédében egyebek között arra figyelmeztetett, hogy most jobban kell védeni a köztársaságot, mint az elmúlt húsz évben bármikor. Úgy kell megerősíteni a politikai közösséget, hogy közben az ellene irányuló támadásokat az emberek gyűlölet nélkül verjék vissza. Az ünnepi összejövétel színvonalához *Hegedűs D. Géza* színművész szereplése is hozzájárult. A rendezvényen több PSZ-tisztségviselő is részt vett.

Munkácsy Mihály Alapítvány

Az elmúlt két évben 16 városban megrendezett Munkácsy-vándorkiállítások több mint egymillió hazai és külföldi látogatót vonzottak. A festmények jelenleg Szekszárdon tekinthetők meg, majd a bemutató Győrbe, később Szentendrre „vándorol”. Jövőre Bécsben szerveznek nagyszabású Munkácsy-tárlatot, de az anyag iránt két amerikai nagyváros, Moszkva és Kijev is fokozottan érdeklődik.

A legnépszerűbb magyar festőművész emlékének ápolása érdekében alapítványt hoztak létre, amelynek elnöke a New Yorkban élő ismert üzletember és műgyűjtő: *Pákh Imre*. Ő mondhatja magának ma a világ legnagyobb, magánkézben lévő Munkácsy-gyűjteményét. A kuratóriumban helyet kapott többek közt a Magyar Tudományos Akadémia volt és jelenlegi elnöke, a Magyar Állami Operaház, a Nemzeti Színház, a Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója, valamint a debreceni Déri és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum igazgatója.

Az alapítvány tevékenységének fókuszában a következők állnak:

- Munkácsy Mihály életét és munkásságát feltáró és értelmező kutatások támogatása, illetve ismertetése tanulmányok és kiadványok közzététele által, valamint alkotásainak tudományos igényű katalógizálása;
- A művész nagy nyilvánosság számára eddig ismeretlen vagy elveszettnek hitt festményeinek, vázlatainak, grafikáinak, illetve leveleinek és emléktárgyainak felkutatása, az ilyen irányú kutatások támogatása;
- A több mint 1 000 darabot számláló Munkácsy-levelezés kritikai feldolgozása és kiadása, az esetleg felbukkanó újabb dokumentumok beillesztése a levelezés kialakult struktúrájába;
- A művek azonosítását és konzerválási állapotának megőrzését célzó új eljárások, módszerek és eszközök kidolgozása, illetve az erre irányuló kutatások és munkálatok támogatása. A meglévő és a felbukkanó Munkácsy-képek és -grafikák eredetiségvizsgálata az legmodernebb technológiai eszközök segítségével;
- Új és minden részletében naprakész Munkácsy-monográfia megírása és kiadása;
- A Munkácsy Mihály műveit bemutató magas színvonalú hazai és külföldi kiállítások támogatása, adott esetben szervezése és rendezése;
- A művész életének és alkotásainak ismertetése és népszerűsítése, az e célú szolgáló konferenciák, előadások és egyéb rendezvények szervezése, támogatása itthon és külföldön;
- A közönség folyamatos tájékoztatása a művésszel kapcsolatos legfrissebb kutatási eredményekről;
- Az érdeklődők és a szakemberek folyamatos eszmecserejét biztosító fórum megteremtése. Nyitott, kétpólusú kommunikáció kialakítása. *(dal-bor)*

OLVASD ÉS ADD TOVÁBB!

A Pedagógusok Lapja internetes honlapunkkal (www.pedagogusok.hu) együtt szakszervezetünk tisztségviselőinek, tagjainak egyik legfontosabb információforrása. Minden PSZ-alapszervezethez (intézményhez) egy-egy példányban ingyen juttatjuk el, településenként egy címre postázva. Amennyiben több intézmény van egy településen, a helyi PSZ-szervezet terjeszti tovább a példányokat. Föltétlenül szükséges, hogy lapunkat minden intézményben késlekedés nélkül megkapja a PSZ-alapszervezet titkára. Az ő felelőssége pedig abban rejlik, hogy egyrészt maga gondosan olvassa el és számonként gyűjtse a lapot, másrészt igyekezzék minél több kollégával megismertetni. *Egyre több intézmény neveléstudületi szobájában, könyvtári olvasótermében is hozzáférhető már lapunk. Jól bevált gyakorlat, ha egy-egy érdeklődést keltő, aktuális írás fénymásolata vagy a lapban olykor megjelenő miniplakát a hirdetőtáblára is kikerül. Jogszabályokat ismertető anyagainkat – amelyek a zöld PL-útmutatóban kapnak helyet – pedig tanácsos a PSZ-tisztségviselőnek és az intézményvezetőnek együttesen áttekinteni, megbeszélni. Így sokkal kevesebb félreértés, esetleges konfliktus adódik.*

Előfizetőinknek közvetlenül a megadott címre küldjük lapunkat. Az évi előfizetés díja 5% áfával 4 100 forint, amelyet egy összegben kérünk. Az intézmények banki átutalással (számlaszám: 11707024-20100456) fizethetnek elő, az egyéni érdeklődőknek pedig – megrendelőlevelük alapján – csekket postázunk. Csak a befizetés megérkezését követően, utólag tudunk számlát küldeni.

Továbbra is szívesen fogadjuk a hirdetéseket a következő, változatlan fizetési feltételekkel: egész oldalas hirdetés (A/4-es formában, fekete-fehérben) 90 000 forint, féoldalal 45 000, negyedoldalal 22 000 forint. Az apróhirdetés közlési ára: szavanként 45 forint. Minden egyes díjtételt 20 százalékos áfa terheli. A hirdetések beküldésének határideje: a megjelenési hónap 3. napja.

Kerülj a térképre!

A kőbányai Szent László Általános Iskola és a Szent László Gimnázium kezdeményezésére, a Brüsszeli Magyar Kulturális Intézet támogatásával egy ez idáig egyedülálló pályázatot hirdettek Magyarországon 2009-ben. A pályázat a Kerülj a Térképre! elnevezést kapta, és a szervezők munkájának eredményeként minden magyarországi településnek lehetősége nyílik rá, hogy természeti, kulturális, építészeti vagy akár gasztronómiai kincseit, büszkeségeit különleges módon megismertesse a nagyvilággal. A kezdeményezés védnöke a kiváló és népszerű sportoló, *Cseh László* háromszoros olimpiai ezüstérmes, világbajnok úszó.

A Kerülj a térképre!-pályázat ezúttal a gyerekek szemén át szeretné láttatni hazánkat. Egy pályamű létrehozására két diák és egy tanár alkothat csoportot. Az általános és középiskolás gyerekeknek kisfilmet, fotósorozatot, prezentációt kell készíteniük lakóhelyükről és azokról a dolgokról, amiket fontosnak tartanak otthonuk bemutatásában. Ezeket a pályaműveket feltöltik egy honlapra, ahol az alkotások mindenki számára elérhetővé válnak. Ezáltal létrejön egy széles panorámakép Magyarországról. A honlapra felkerülő pályaművekhez kapcsolódó rövid szöveges ismertető a tervek szerint hat nyelven lesznek elérhetőek – de biztatják az olyan településeket, ahol nagyszámú nemzetiség él, hogy bátran csatolják a nemzetiség nyelvén is az információkat.

– A pályázati anyagokhoz csupán néhány mondatos, rövid szöveget várunk – hangsúlyozta a 2008. január 15-i sajtótájékoztatón *Menyhárt Sándor*, a kőbányai Szent László Általános Iskola igazgatója, a pályázat ötletgazdája.

További információ: www.keruljaterkepre.hu.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

A Pedagógusok Szakszervezetének hírlapja és hírlevele

Főszerkesztő: **Árok Antal**

Szerkesztő: **dr. Dalos Gábor**

Szerkesztőség: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10., Telefon/fax: 322-8464
Levélcím: 1417 Budapest, Postafiók 11.

Kiadja: a Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodája
1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Központi telefon: 322-8452-től 56-ig
Felelős kiadó: **Galló Istvánné elnök**

Internet: www.pedagogusok.hu; E-mail: pedlap@pedagogusok.hu
Terjeszti: a Pedagógusok Szakszervezete. Évi előfizetési díj: 4 100,- Ft

Index: 26651 ISSN 0133-2260

A SZAKSZERVEZETI ÉLET ESEMÉNYEI

A PSZ országos költségvetési fórumára 2009. január 31-én került sor az Apáczai Kiadó fővárosi központjában. (Az eredetileg korábban tervezett rendezvény a rossz időjárási viszonyok, közlekedési nehézségek miatt tolódtott január végére.)

A hagyományos találkozó alapvető célja az volt, hogy segítse az önkormányzati költségvetési alkufolyamat közben a helyi érdekegyeztetésben részt vevő PSZ-tisztségviselőket. A jelenlévők nagy érdeklődéssel hallgatták *Galló Istvánné* elnök aktuális tájékoztatóját, majd *dr. Horváth Péter* igazgató-titkár előadását a 2009. évi költségvetési törvény közoktatást érintő fejezeteiről. (Az előadás anyaga honlapunkon – www.pedagogusok.hu – is megtalálható.) Utánuk *dr. Selmeciné dr. Csordás Mária*, a PSZ vezető jogtanácsosa és *Horváth Erzsébet*, a PSZ társadalombiztosítási szakértője adott tájékoztatást az aktuális jogszabályváltozásokról. Majd *Sikhegyi Magdolna* pénzügyi szakértő az adójogszabályok változásáról szólt. Az elhangzottak nyomán felvetődött kérdésekre az előadók részletesen válaszoltak.

A PSZ Elnöksége 2009. február 9-én ülésezett. A vezetők tájékoztatást adtak a legutóbbi ülés óta eltelt időszak szakszervezeti tevékenységéről. Ezt követően a testület megvitatta a PSZ 2009. évi központi költségvetésének irányelveit és a feladattervet. Az elnökség egyebek között foglalkozott a pedagógusokkal szembeni erőszak problémakörével, amely ügyben szakszervezeti kezdeményezések is születnek. A PSZ által szervezett budapesti nemzetközi konferencia előkészítésének kérdéseit is megvitatták. (Részletesen lásd alább.)

A Közoktatáspolitikai Tanács (KÖPT) 2009. február 3-án ülésezett, amelyen a PSZ képviselőjében *Szabó Zsuzsa* alelnök és *dr. Horváth Péter* igazgató-titkár vett részt. A miniszter tanácsadó testülete megvitatta a közoktatási törvény végrehajtásáról szóló 20/1997. (II. 13.) sz. kormányrendelet módosítására vonatkozó javaslatot. A KÖPT hasznos vita után támogatta a módosításra vonatkozó előterjesztést, amely egyebek között az önkormányzati és nem önkormányzati intézmények tanulónormatíva-igénylésének, -lemondásának rendszerét kívánja egységesíteni; új megoldásokat vezetne be a pedagógusigazolvány tartalmára és formájára; segítené az adatszolgáltatást az állami szűk feladatok között; rendezné az oktatási intézmények nyilvántartásba vételét átszervezések, megszűnések esetén; megteremtené a tanulói jogviszonyok elektronikus nyilvántartási rendszerét. A tanács elfogadta a tárca jelentését a nyelvi előkészítő képzés eddigi eredményeiről, az esélyegyenlőség megteremtésében játszott szerepéről, és azt a javaslatot, amellyel az angol nyelv tanítását 2010-ig mindenki számára lehetővé kell tenni. A KÖPT döntött arról is, hogy a nemzetiségi nevelési-oktatási feladatok segítését célzó költségvetési forrásokat [költségvetési törvény 5. sz. melléklet 6. a) pontja] milyen módon lehet megpályázni, hogyan kell elszámolni és hogy milyen ellenőrzési rendszer működjön.

Az Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT) keretében 2009. február 5-én a kormányfő és néhány miniszter konzultációt folytatott a szakszervezeti konföderációk, valamint a munkaadói szervezetek vezetőivel. A szükséges reformokkal összefüggő nemzeti megállapodás kereteiről cseréltek véleményt. A konkrét javaslatról a február 20-i OÉT-ülésem tárgyalnak.

Nemzetközi konferencia Budapesten

A Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) több ország reprezentatív oktatási szakszervezetének felkérésére, a SNES (Franciaország) és a PSZ közötti együttműködési megállapodás alapján **2009. március 6-7-én „A közép- és kelet-európai pedagógusbérek hatása a minőségi oktatásra”** címmel konferenciát szervez.

A találkozón a térség országainak bérpolitikájáról, a pedagógusbérekéről és az oktatás minőségéről tárgyalunk. Megvizsgáljuk az oktatás finanszírozását (ezen belül az állam szerepét), a decentralizációt és a szervezetek tapasztalatai alapján az országos és európai szinten alkalmazható stratégiát a pénzügyi, gazdasági válság kezelésére. Munkanyelvek: magyar, orosz, francia, német.

A részt vevő delegációk:

Albánia	2 fő	Szerbia	2 fő
Bulgária	3 fő	Szlovénia	1 fő
Horvátország	2 fő	Szlovákia	2 fő
Lengyelország	3 fő	Ukrajna	2 fő
Cseh Köztársaság	2 fő	Németország	2 fő
Románia	2 fő	Franciaország	2 fő
Oroszország	2 fő	Magyarország	6 fő

Reméljük, hogy a konferenciával hozzájárulunk a pedagógus-szakszervezetek munkájának eredményesebbé tételéhez hazai és nemzetközi szinten egyaránt. Az itt szerzett tapasztalatok a bér- és finanszírozási rendszer átalakítására vonatkozó kezdeményezéseinket is alátámasztják.

A tanácskozásról lapunk következő számában részletes tájékoztatást adunk.

A HOTEL BENCZÚR, HOTEL PEDAGÓGUS VENDÉGOTTHON

Kedvezményel – változatlan áron a PSZ-tagok részére.

1068 Budapest, Benczúr u. 35. Tel.: 4795-650; 4795-666. Fax: 3421-558.

E-mail: hotel@hotelbenczur.hu; internet: www.hotelbenczur.hu

A Hotel Benczúr háromcsillagos szállodai szolgáltatását a PSZ-tagok, valamint a velük együtt érkező házastársak és gyermekek a tagkártya felmutatásával kedvezményes áron vehetik igénybe a tavalyi áron az alábbiak szerint:

egyágyas szoba: 9 700 Ft; kétágyas szoba 10 400 Ft; háromágyas szoba 11 100 Ft; svédasztalos reggeli: 2 300 Ft/fő; parkolás a szálloda garázsában: 2 500 Ft/nap.

TAGOZATRÓL TAGOZATRA

A PSZ Intézményvezetői Tagozatának 2009. január 21-én volt a soros ülése. A napirendek között szerepelt *Arató Gergelynek*, az OKM államtitkáranak a tájékoztatója a közoktatás helyzetéről és a 2009. évi feladatokról. E témához kapcsolódóan korreferátumot tartott *Tatai-Tóth András* országgyűlési képviselő.

A tájékoztató a közoktatás szinte minden lényeges területét érintette. Ehhez persze hozzájárult az is, hogy az intézményvezetők véleménye igen kritikus, jó szándékú, az oktatás ügyét előrevivő volt.

Egyebek között szó volt a közszféra kérdéséről, a 2009-ben bekövetkezett pénzügyi, gazdasági válságról s a krízisnek az oktatást érintő hatásáról. Sokan érdeklődtek a különböző pályázati lehetőségekről. Több intézményvezető foglalkozott az informatikai képzéssel és pályázattal, valamint a nyelvtanulás kérdésével. Az Arany János-program, mely a hátrányos helyzetű tanulók esélyeit gyarapítja, mindenképpen támogatást érdemel. Sok oldalról közelítette meg a vezetői tagozat a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók gondjait, a halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű diákokkal való foglalkozást. Megfogalmazódott a család, az iskola, a szakszolgálatok szoros pedagógiai együttműködése. Többen szóltak a szakképzés helyzetéről, a létrejött TISZK egyelőre nehézkes indulásáról. Az érettségi vizsga is téma volt. A felsőoktatási intézmények egy része szeretné, ha bizonyos tantárgyakból az érettségizők „emelt szintű érettségi” vizsgát tennének. Ennek kapcsán érintették a felsőoktatás, azon belül is a tanárképzés kérdését is. Pár éven belül nem lesz, aki a természettudományos tantárgyakat oktassa, mert jelenleg nincs, vagy alig van ilyen szakos hallgató az egyetemeken, foglalmazták meg az egyre súlyosbodó problémát.

Alapos eszmecserére serkentett az Oktatási és Gyermekesély Kerekasztal elemzéseit, javaslatait tartalmazó „Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért” című kiadvány is. Tatai-Tóth András hangsúlyozta a leírtak fontosságát. Sok jó elképzelés van benne, hiszen a témák kidolgozói és a különböző bizottságok nagy szakértelemmel és felelősségteljesen rögzítették az elkövetkezendő időszak tennivalóit – mondta.

Foglalkozott a bér és pótlékok kérdésével, a pályakezdekők bérének javításával. Meg kell becsülni a közoktatásban dolgozókat. Megfogalmazódott az is, hogy jó lenne, ha „megyei értekezleteken” ilyen tartalmú előadások és persze eszmecserék alakulnának ki, hiszen ezek vinnék előre oktatásunkat. A résztvevők megállapították, hogy jó színvonalú, hasznos tanácskozáson vettek részt. Ilyet várnának el a fenntartó megyei, városi önkormányzatok szakmai irányítóitól is, amit sajnos nem minden esetben kapnak meg.

Ezt követően *Galló Istvánné*, a PSZ elnöke beszélt az aktuális érdekvédelmi kérdésekről, feladatokról. Beszámolt az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság (EKSZB) és a kormány képviselői által aláírt megállapodás-jellegű összefoglalóról (lásd: lapunk előző száma), amely egyebek között a 2009. évre felfüggesztett 13. havi illetmény kompenzációját tartalmazza. Kiemelte, hogy ez olyan kompromisszum, amely nélkül nem lett volna semmilyen 13. havi kompenzáció. A sztrájkbizottság 20 aláíró szakszervezete mindent mérlegelve döntött az aláírásról. A tárgyalások nem zárultak le, hanem tovább folytatódnak, egyebek közt a foglalkoztatás biztonságát érintő intézkedésekről.

A vezetői tagozat megállapodott abban is, hogy március hónapban ismét ülésezik, és a várható változásokat szakmailag is áttekinti, véleményezi.

Dr. Pataki Mihály tagozati elnök

2,5 milliárd Ft üdülési csekk támogatás a szociálisan rászorultaknak

A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány célja a munkavállalók, szövetkezeti tagok, valamint családtagjaik, a nyugdíjasok és más önálló jövedelemmel nem rendelkezők szociális célú kedvezményes üdültetésének elősegítése. Az alapítvány évről évre nagyobb forrást biztosít saját gazdálkodásának eredményéből a szociálisan hátrányos helyzetben élők üdülési támogatására.

Ebben az évben 2,5 milliárd Ft összegű üdülési csekkhez juthatnak pályázati úton az alacsony jövedelmű nyugdíjasok, a fogyatékossgal élők, a legalább két gyermeket nevelő munkavállalók és a szakiskolai tanulók.

Az alapítvány 2009. február 1. és április 15. között az alábbi pályázatokat hirdeti meg:

„EZÜST NYÁR” PÁLYÁZAT NYUGDÍJASOK RÉSZÉRE

Pályázhat az a belföldi illetőségű nyugellátásban részesülő, 62. életévét betöltött személy, akinek havi teljes összegű ellátása nem haladja meg a 70 000 Ft-ot, és munkaviszonyból származó jövedelme vagy egyéb önálló tevékenységből származó bevétele nem volt.

„ESÉLY A PIHENÉSRE” PÁLYÁZAT FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK RÉSZÉRE

Pályázhat az a belföldi illetőségű, 18. életévét betöltött, fogyatékossgal élő személy, aki fogyatékossgai támogatásban, és/vagy vakok személyi járadékában, és/vagy magasabb összegű családi pótlékban részesül 2009. évben, és havi teljes összegű ellátása és jövedelme együttesen 2009. évben nem haladja meg a nettó 75 000 Ft-ot.

„SZOLIDARITÁS” PÁLYÁZAT TÖBB GYERMEKET NEVELŐ MUNKAVÁLLALÓK RÉSZÉRE

Pályázhat az a belföldi illetőségű munkavállaló, aki a pályázat beadását megelőző hónapban teljes munkaidős munkaviszonnyal rendelkezett, továbbá akinek a pályázat beadását megelőző havi bruttó keresete nem haladta meg a 100 000 Ft-ot, és aki kettő vagy több gyermeket nevel saját háztartásában.

„VAKÁCIÓS PROGRAM” PÁLYÁZAT SZAKISKOLAI TANULÓK RÉSZÉRE

Pályázhat a szakiskolai képzésben részt vevő, nappali tagozatos tanulók legalább 20 fős csoportja, amennyiben a szakképző intézmény, a szakképzés érdekében tevékenykedő civil szervezet, illetve szakszervezet nyújtja be pályázatát.

A pályázatokon felnőttek esetében 40 000 Ft-os, gyermekek esetében 25 000 Ft-os üdülési csekk nyerhető el. A rendelkezésre álló alapítványi támogatás 70 000 személy üdüléséhez, pihenéséhez járul hozzá.

A pályázatokat a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítványhoz postai úton kell eljuttatni. Cím: 1590 Budapest, Pf. 44.

A pályázatot benyújtásához szükséges formanyomtatvány a www.udulesicsekk.hu web-oldalról tölthető le. További információ: az MNÜA titkársága: Papp Rita, tel.: 505-8485

Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány

ZÖLD KÖNYV: Esélyegyenlőség, deszegregáció

Az Oktatási és Gyermekesély Kerekasztal tevékenységéről lapunkban folyamatosan tájékoztatást adtunk. Beszámoltunk a kerekasztal munkáját, javaslatait összegző „Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért” című kötet megjelenéséről is, amely megvásárolható a nagyobb könyvesboltokban és szövege letölthető a kerekasztal honlapjáról: http://oktatasi.magyarorszagholnap.hu/wiki/A_Kerekasztal. Ezúttal a zöld könyv Esélyegyenlőség, deszegregáció fejezetét mutatjuk be (a terjedelmi okok miatt rövidítve), amelyet Havas Gábor, az MTA Szociológiai Intézetének tudományos főmunkatársa állított össze a kerekasztal vitája alapján.

E problémakör az egyik legsúlyosabb gondja a mai magyar közoktatásnak. A nevelési-oktatási intézményeknek, a pedagógusoknak naponta szembe kell néznie a társadalmi viszonyok alapján kialakult esélyegyenlőtlenséggel, a szegregáció spontán (tudatos?) folyamatával. A kerekasztal többségi szavazás alapján kialakított diagnózisát és megoldási javaslatait azért is adjuk közre, hogy véleménynyilvánításra ösztönözzük olvasóinkat. Mennyiben helyesek a megállapítások, milyen esély van közoktatásunk jelenlegi helyzetében a gondok felszámolására?

A magyar közoktatási rendszerben érvényesülő szélsőséges esélyegyenlőtlenség és az ezt erősítő szegregáció a társadalmi viszonyokban gyökeredzik, és kemény társadalmi tények alapozzák meg. A rendszerváltáshoz kapcsolódó gazdasági-társadalmi folyamatok következtében kialakult egy legalább 700 ezres létszámú szélsőségesen marginalizálódott, a társadalom periferiáján tengődő, alacsony iskolázottságú, a munkaerőpiacról tartósan kiszorult, mélyszegénységben élő tömeg, amelynek immár a harmadik generációja válik úgy felnőtté, hogy újratermeli szülei alacsony iskolázottságát, s ennél fogva esélye sincs arra, hogy rendszeres munkát találjon magának. A magyar társadalomnak ezt a kisebbséget pillanatnyilag áthidalhatatlannak látszó mély szakadék választja el a konszolidált többségtől, és reménytelen kirekesztettségében csak barbár és artikulálatlan önvédelmi reflexekre képes. Ezek az életviszonyok a születés pillanatától súlyosan negatív hatást gyakorolnak az új nemzedékek kisgyermekkorai szocializációjára, és már az első életévekben olyan hátrányok kialakulásához vezetnek, amelyeket a későbbiekben – még optimális intézményes viszonyok esetén is – nagyon nehéz mérsékelni. A rendszerváltást követő időszak társadalmi folyamatai következtében családjaikkal együtt gyermekek tömegei kerültek és kerülnek folyamatosan már-már kilátástalan, a jövőre vonatkozó perspektívákat szélsőségesen beszűkítő helyzetbe.

A magyar közoktatási rendszer jelenlegi állapotában ahelyett, hogy mérsékelné a társadalmi induló helyzetből adódó esélykülönbségeket, jelentősen felerősíti őket. Ebben négy tényező játszik különösen nagy szerepet.

1. A közoktatási rendszer valamennyi szintjének végletes polarizáltsága: a pedagógiai színvonal, az alap- és kiegészítő szolgáltatások mennyiségének és minőségének, a tantestületek összetételének, a tárgyi feltételeknek a szélsőséges különbségei.

2. A szegregáció, a halmozottan hátrányos helyzetű és különösen a roma gyermekek iskolai elkülönítése, amely egyszerre oka és következménye a polarizációnak. Ma az általános iskolákban a roma tanulóknak nagyjából egyharmadát oktatják szélsőségesen szegregált körülmények között.

3. A pedagógustársadalomnak a halmozottan hátrányos helyzetű és különösen a roma tanulókkal kapcsolatos pedagógiai fatalizmusa. A pedagógusok valóban rendkívüli nehézségekkel, különleges pedagógiai problémákkal kénytelenek szembenézni úgy, hogy ehhez a képzésük idején nem kaptak kellő szemléleti, szakmai, módszertani municiót, és az iskolákban, ahol tanítanak, olykor a hatékony pedagógiai munka legelemibb feltételei sincsenek meg. Ezért kialakul az a meggyőződésük, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek lemaradását pedagógiai eszközökkel lehetetlen korrigálni. Ráadásul, mivel a halmozottan hátrányos helyzetűek között sok a roma, hajlamosak a problémát etnicizálni, vagyis a mélyszegénységből, a munkanélküliségből eredő pedagógiai nehézségeket etnikai sajátoságnak tekinteni. Az iskolák a roma tanulók iskolai kudarcainak legfőbb okát magukban a cigányokban látják, és úgy gondolják, hogy azokon a súlyos következményeken, amelyeket a rossz szociális helyzet és az érintett családok nem megfelelő „hozzaállása” együttesen előidéz, az iskola nem képes érdemben változtatni, mert kész helyzet elé van állítva.

Ez az attitűd természetesen érvényesül a nem roma halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal szemben is, csak a probléma etnicizálása miatt a két halmaz többnyire összecsiszódik, és ezért a következmények nagyobb mértékben sújtják a romákat.

4. Az elit és különösen a középosztály, beleértve az alsó középosztályt is, csaknem teljes egyetértése abban, hogy gyermekeik lehetőleg ne járjanak olyan óvodákba, iskolákba, osztályokba, ahol sok a halmozottan hátrányos helyzetű és különösen a roma tanuló, mert ez csak rossz hatással lenne rájuk, és akadályozná képességeik minél teljesebb kibontakoztatását. Ennek érdekében igen erőteljes nyomást tudnak gyakorolni a közoktatási intézményekre, olykor még azzal is, hogy gyermeküket másik iskolába, sőt másik település iskolájába viszik.

DIAGNÓZIS

1. *Területi koncentráció, szegregáció.* A népesség mélyszegénységben élő része területileg erősen koncentrálódik és szegregálódik. Nagyjából száz olyan település van az országban, amely már végérvényesen szegény-cigány gettóvá vált, és további kétszáz, amely pillanatnyilag feltartóztatathatatlannul halad e felé az állapot felé. A gettó- és gettósodó települések túlnyomó többsége az ország északkeleti és délnyugati leszakadó, depressziós térségeiben található, és ezért az érintett kistérségek egy részében már erőteljesen tetten érhető az ilyen típusú települések halmozódásából összeálló térségi szintű gettósodás is.

Hasonló koncentrációs folyamatoknak lehetünk tanúi a nagyobb települések külterületein (volt munkáskolóniákon, állami gazdasági telepeken stb.), az alföldi tanyavilág egy részén, valamint a nagyvárosok szlamosodó zárványaiban is. A legszegényebb, legiskolázatlanabb népességnek ez a területi, lakóhelyi koncentrációja melegágya az iskolai szegregációnak, és olykor nemcsak a megszüntetését, de még a mérséklését is illuzórikussá teszi. Az országban legalább 180 olyan általános iskola működik, ahol a roma tanulók többséget alkotnak. További 70 iskolában már csak rövid idő kérdése, hogy ez az állapot elkerülhetetlenül létrejőjön, mert a romák aránya már 40 százalék fölött van. Ezek a szegények iskolái, ahol a nem roma tanulók többsége is hátrányos helyzetű. Az ország általános iskoláiban legalább 3000 roma többségű osztály található, s közülük legalább 1200-ba csak romák járnak.

Összehasonlításként érdemes megemlíteni, hogy az 1980-as évek elején, amikor a tanügyigazgatás először foglalkozott komolyabban az elkülönített cigány osztályok problémájával, 150 ilyen osztályt tartottak számon. A roma tanulók aránya a teljes általános iskolás népességben azóta nagyjából a duplájára nőtt, a homogén roma osztályok száma viszont a nyolcszorosára. Összességében az általános iskolákban a roma tanulóknak nagyjából az egyharmadát oktatják szélsőségesen szegregált körülmények között, s bár erről egyelőre nincsenek pontos adatok, valószínűleg hasonló arányok jellemzik általában a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatási körülményeit.

Az oktatási szegregáció az esetek túlnyomó többségében együtt jár a tárgyi feltételek, a pedagógiai munka, pedagógiai szolgáltatás lényegesen alacsonyabb színvonalával. Gettóiskolába nem szívesen mennek tanítani a pedagógusok, mivel ugyanannyi bérért lényegesen nehezebb: speciális szakmai felkészültséget igénylő munkát kell végezniük. Ezért a szegregált iskolák tantestületének összetételét jelentős mértékben befolyásolja a kontraszelekció. A társadalmi hovatartozás szempontjából vegyes összetételű iskolákban, osztályokban a gyermekek legalább annyit tanulnak egymástól, mint a pedagógusoktól. A szegregáció a homogén összetétel miatt ezt a lehetőséget is kizárja. Teljes mértékben hiányoznak a tanulási motivációt erősítő minták és kihívások.

A kistérségi társulások és integrált oktatási központok sem feltétlenül csökkentik a területi, lakóhelyi szegregációból eredő oktatási esélyegyenlőtlenségeket.

Az elmúlt években az oktatásirányítás rendeletekkel és egyéb szabályozási eszközökkel igyekezett ösztönözni, hogy az önkormányzatok a költséghatékonyság és az oktatás színvonalának emelése érdekében társulások keretében lássák el egyebek között az oktatási feladataikat is. Ebben szerepet játszott az a megfontolás is, hogy kistérségi szintű oktatásszervezéssel fokozatosan fel lehet számolni a szegregált és alacsony színvonalon működő intézmények egy részét. A társulások gyakorlata azonban sokszor éppen ellentétes hatású. A városi integrált oktatási központok vagy a kistérségi oktatási társulások létrehozásakor és működtetésekor a jobb helyzetű, magasabb társadalmi státusú népességgel rendelkező városkörnyéki települések önkormányzatai felmondják a több évtizeddel ezelőtt kialakított körzetekre épülő, a szomszédos, szegényebb településekkel kötött intézményfenntartó társulást, és a közeli megyeszékhellyel, nagyvárossal, esetleg annak valamelyik integrált oktatási központjával hoznak létre úgynevezett mikrotársulást. Ezzel intézményesül és teljes körűvé válik a magasabb társadalmi státusú gyermekek bejárása a közeli nagyváros iskoláiba, miközben a volt körzeti iskolát a gettósodás veszélye fenyegeti.

Hasonló problémákat vet fel, amikor a társulás – a térségi szakszolgálati és egyéb centralizált oktatási funkciók ellátási kötelezettségére hivatkozva – oktatási központot hoz létre, a pályázatok révén megszerezhető forrásokat a térség központi településére összpontosítja, csak ott valósít meg fejlesztéseket, és a rosszabb pozíciójú települések oktatási helyzete nem sokat változik, sőt esetenként romlik. A központi településen megvalósuló fejlesztések hatására a többi településen élő magasabb státusú családok gyermekei még nagyobb arányban járnak oda iskolába, és a társulás többi intézményében erősödik a szegregáció. A társulási logikától függetlenül is erősödik az a tendencia, hogy miközben az iskolával rendelkező városkörnyéki településekről egyre többen járnak be a városi iskolákba, a helyi iskola életben maradását a környező alacsonyabb státusú, lényegesen szegényebb településekről bejáró, többségükben halmozottan hátrányos helyzetű tanulók teszik lehetővé.

2. *Óvodáztatás.* Pillanatnyilag az óvodáztatás intézményi feltételei nem elégségesek ahhoz, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodáskor előtt felgyülemlett hátrányait az óvoda érdemben csökkenteni tudja. A halmozottan hátrányos helyzetű és különösen az ebbe a körbe tartozó roma gyermekek esetében az átlagosnál lényegesen nagyobb a valószínűsége annak, hogy csak későn, ötévesen vagy még idősebb korban kerülnek óvodába. Noha országos összesítésben a csökkenő gyermekszám miatt több a férőhely, mint az óvodás, és ezért folyamatosan vonnak össze, zárnak be intézményeket, a férőhelyek eloszlása korántsem egyenletes. Elsősorban azokon a településeken, településrészekben kevés az óvodai férőhely, vagy egyáltalán nincs óvoda, ahol a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya kiugróan magas. A férőhelyhiányból eredő problémákat növeli, hogy a gyermekek egyre nagyobb hányada jár hat- és hétéves korában is még óvodába. A korábbi augusztus 31-i határnappal szemben most csak azokat a gyermekeket kell abban az évben iskolába beírni, akik május 31-ig betöltötték a hatodik életévüket, de ettől függetlenül is egyre több szülő gondolja úgy, hogy jól tesz a gyermekének, ha még egy évet óvodában tölt. 2006/2007-ben a hatévesek 76,2, a hétévesek 4 százaléka volt még óvodás.

Tovább növeli az óvodában maradó hatéves és idősebb gyermekek számát, hogy a nevelési tanácsadók és szakértői bizottságok is gyakran javasolják iskolaéretlenségre hivatkozva, hogy a gyermek maradjon még egy évet óvodában. Ezek a javaslatok többnyire azokat a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket érintik, akik csak ötévesen vagy még idősebb korban kezdtek óvodába járni. Az összességében jelentősen növekvő számban óvodában maradó hatéves és idősebb gyermek „elveszi” a helyet a fiatalabbaktól. Ha férőhelyhiány van, akkor elsősorban azokat a gyermekeket veszik fel, akik már betöltötték az ötödik életévüket, másodsorban pedig azokat, akiknek mindkét szülője dolgozik. Legnagyobb valószínűséggel az alacsony iskolázottságú, munkanélküli vagy kényszerből rokkantnyugdíjas szülők halmozottan hátrányos helyzetű gyermekei nem jutnak be az óvodába, vagyis azok, akiknek a legnagyobb szükségük lenne a hosszabb ideig tartó óvodáztatásra.

Egy 2003-ban végzett kutatás keretében erre utaló objektív statisztikai mutatók alapján választottuk ki azokat a községeket, amelyekről

feltételezhető volt, hogy ott súlyosabb problémák vannak az óvodáztatással. A kutatás mintájába végül 103 óvoda nélküli és 226 óvodával rendelkező település került be. A 103 óvoda nélküli település közül 81-ből volt adat a romák településen belüli arányáról. Ebből a 81 településből 35-ben haladta meg a romák aránya a 25, és 15-ben az 50 százalékot. Vagyis azoknak a községeknek, amelyekben az ott élő gyermekek száma alapján indokolt lenne az óvoda, de nincs, csaknem a fele (43,2 százalék) szegény-cigány vagy gettósodó település. Hasonló volt a helyzet a megvizsgált óvodával rendelkező településeken. Ezeknek is csaknem a felében (45,2 százalék) haladta meg a romák aránya a 25 százalékot. Másfelől minél magasabb a településen a romák aránya, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy az óvodák túlszűfoltak, és még így sem tudnak minden jelentkezőt felvenni. A férőhelyhiány súlyosságát jelzi, hogy még azok az óvodák is, amelyek 125 százalék feletti férőhely-kihasználtsággal működtek, csak 72 százalék körüli, azok pedig, amelyek 150 százalék feletti, csak 75 százalék körüli óvodáztatási arányt tudtak elérni az óvodáskorúak számához viszonyítva.

A vizsgált településeken az országos 92 százalékkal szemben az óvodáskorúaknak átlagosan csak 74,2 százaléka járt óvodába. A települések 57,7 százalékában az óvodások körében 20 százalék fölött volt azoknak a gyermekeknek az aránya, akik csak ötévesen vagy még idősebb korban kezdtek óvodába járni, de az érintett települések csaknem 40 százalékában egyharmad, minden negyedik-ötödik településen pedig 50 százalék fölött volt az óvodába csak ötévesen vagy még később beíratott gyermekek aránya. A kutatás eredményei egyértelműen azt mutatták, hogy az óvodahiány, illetve az óvodai férőhelyek hiánya elsősorban azokat a községeket sújtja, amelyeket a krónikus munkanélküliség, a tartós mélyszegénység és a cigány népesség magas aránya jellemez. 2005-ben egy kutatás olyan városok óvodáztatási helyzetét vizsgálta, amelyekről a statisztikai adatok alapján valószínűsíthető volt, hogy ott az intézményi feltételek nem megfelelőek. A kutatás alatt 27 városban sikerült a teljes körű adatgyűjtést megvalósítani. A védőnőktől és óvodáktól származó adatok alapján ezek közül kilencben mutatkozott különösen jelentős férőhelyhiány.

A kilenc városból nyolcban városi mértékkel mérve rendkívül magas a roma népesség, és a roma népességen belül különösen magas a mélyszegénységben élő romák aránya. Ebben a kilenc városban 5266 óvodáskorú gyermekre 3724 óvodai férőhely jutott, vagyis az óvodáskorúaknak csak alig több mint 70 százalékát tudták felvenni. A felkeresett óvodákban megkérdezték a vezető óvónőket, hogy mit tartanak az óvodáztatással kapcsolatban a legsúlyosabb problémának. A kérdésre válaszolva, a 27 város 237 óvodájából 53-ban említették a férőhelyhiányt (is).

A kirekesztettségben élő „mélyszegény” családok általában bizalmatlanok a közintézményekkel és így az óvodával szemben is. A kapcsolat javítása és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek korai beóvodázása érdekében azonban többnyire ott sem történik semmi, ahol nincs férőhelyprobléma.

A közoktatási törvény erre vonatkozó rendelkezése ellenére a fenntartók és intézmények többsége nem tekinti feladatának, hogy hároméves korban azoknak a mélyszegénységben élő családoknak a gyermekeit is „becsalogassa” az óvodába, amelyek a pénzühiány, a bizalmatlanság vagy a fásult beletörődés miatt ezt maguktól nem erőltetik.

3. *Szelekció az általános iskola első osztályában.* Az általános iskola első osztályába történő beiskolázáskor az intézményes szelekció jelentősen növeli az esélyét annak, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók korábbi években felhalmozódott hátrányai az általános iskolában tovább növekedjenek. Az elégtelen óvodáztatás is jelentős szerepet játszik abban, hogy az iskolaérettségi vizsgálatok eredményeként a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket az átlagot messze meghaladó arányban irányítják gyógypedagógiai tagozatokra vagy az úgynevezett kis létszámú felzárkóztató osztályokba. Egy 2000. évi kutatás szerint a gyógypedagógiai tagozaton tanuló hatodikos roma tanulók 36,8 százaléka egyáltalán nem járt óvodába, míg ugyanez az arány a normál osztályokba járó hatodikos roma tanulók esetében csak 4,9 százalék volt. Kiugróan magas a gyógypedagógiai beiskolázás aránya a roma tanulók és még magasabb az állami gondozottak körében. Azoknak a gyermekeknek, akiket elsősorban gyógypedagógiai osztályokba iskoláznak be, minimá-

lis az esélyük arra, hogy később normál osztályokba helyezték át őket, ha pedig a gyógypedagógiai osztályokban maradnak, a további iskoláztatási esélyeik végzetesen beszűkülnek. A gyógypedagógiai tagozaton a 8. osztályt befejezettek közül 2004-ben például 16,8 százalék egyáltalán nem tanult tovább, 47,4 százalék pedig a lényegében zsákutcát jelentő speciális szakiskolákba került. A *sajátos nevelési igényűvé* minősítés magas arányaiban jelentős szerepet játszanak a fenntartói és intézményi finanszírozási érdekek is. A csökkenő gyermeklétszám és az emelt összegű támogatás az intézményfenntartó önkormányzatokat arra kényszeríti, hogy vállalják a sajátos nevelési igényűek ellátását, mert az így megszerzett forrásokból finanszírozzák az intézményeik működését.

A közoktatási intézmények többsége képtelen megfelelni a különleges gondozást igénylő gyermekek által támasztott pedagógiai és oktatásszakmai követelményeknek. Magyarországon a közoktatási normatívák nem a szolgáltatások meglétéhez és minőségéhez, hanem a gyermekek/tanulók igényjogosultságának megállapításához kötődnek. Ennek megfelelően a normatívák felhasználásának ellenőrzése elsősorban pénzügyi és elszámolási szempontok alapján történik, az előírt minimumfeltételek vizsgálatánál alaposabb szakmai hatékonyságvizsgálatok nincsenek. Ezért a magyarországi gyakorlatban a fogyatékos vagy a sajátos nevelési igény megállapítását gyakran nem fejlesztés követi, hanem az így diagnosztizált gyermekek az átlagosnál lényegesen rosszabb körülmények közé kerülnek, és lényegesen gyengébb minőségű oktatásban részesülnek. Különösen igaz ez a normál általános iskolákban működő eltérő tantervű tagozatokra. Hiába jár a *sajátos nevelési igényű* tanuló után két és félszer magasabb összegű normatíva, ha az esetek túlnyomó többségében beolvad az iskola költségvetésébe, és vagy egyáltalán nem az érintett gyermekekre fordítják, vagy kizárólag az elkülönítés többletköltségeinek (lényegesen kisebb létszámú osztályok) a fedezését szolgálja.

Egy 2004. évi kutatás adatai szerint a gyógypedagógiai tagozatot is működtető általános iskolák 93,4 százalékában az ott tanuló gyermekek után igényelt emelt összegű normatíva beolvadt az iskola költségvetésébe, és nem az érintett tanulók oktatási körülményeinek a javítására fordították. A gyógypedagógiai tagozat gyakran szakképzett gyógypedagógus nélkül működik, és/vagy nyolc osztály tanul együtt, holott az érvényes jogszabály szerint legfeljebb három évfolyamot lehet összevonni. 2004-ben a gyógypedagógiai tagozatot működtető általános iskolák 30,4 százalékában a tantestület egyetlen tagja sem rendelkezett gyógypedagógus végzettséggel, és az érintett iskolák 27,2 százalékában a jogszabályban megengedettnél (három osztály) több osztályt tanítottak összevonva. Nem sokkal jobbak azoknak a gyermekeknek az iskoláztatási esélyei sem, akik elsőben a kis létszámú felzárkóztató osztályokba kerülnek. A kutatási eredmények szerint az ilyen osztályok csökkentett tantervi követelményekkel dolgoznak, növelik a gyermekek lemaradását, s mire a tanulók átkerülnek a normál osztályokba, képtelenek lépést tartani a kezdettől oda járókkal.

Az integrációt szorgalmazó oktatáspolitikai hatására és a finanszírozási gyakorlat változása miatt az elkülönített felzárkóztató és gyógypedagógiai osztályok, valamint az érintett tanulók száma egyaránt csökkent. A változások tapasztalatai egyértelművé tették, hogy a korábbi elkülönítő gyakorlat az esetek jelentős részében indokolatlan volt, és kizárólag a hátrányok növekedéséhez járult hozzá. A pozitív tendencia ellenére még ma is jelentős azoknak a halmozottan hátrányos helyzetű tanulóknak a száma, akik az elkülönítő oktatásszervezés kiszolgáltatott áldozataivá válnak. Ugyanakkor a már első osztálytól induló, magasabb szintű pedagógiai szolgáltatást nyújtó, a későbbi sikeres iskolai pályafutás esélyét jelentősen növelő tagozatos (emelt szintű, két tannyelvű) osztályokba a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek csak ritka kivételként, minimális arányban kerülnek be.

Az első osztályba lépéskor érvényesülő szelekciót igen jelentős mértékben erősíti, hogy a magasabb társadalmi státusú szülők gyermekeit nem a lakóhelyükön működő, illetve nagyobb városokban nem a körzeti iskolába írják be. Így az egyes oktatási intézmények tanulóinak társadalmi összetétele között a településre vagy városi körzetre jellemző arányoknál sokkal szélsőségesebb különbségek mutatkoznak már az első osztályokban is. Ennek következményeként az iskolakezdés pillanatától szélsőségesen differenciálódik az egyes intézmények oktatási színvonala is. 2007 nyarán az egyik megye-

székhelyen bezárták a város szegénytelepén évtizedeken át működő gettóiskolát. A tanulókat egyesével, kettesével, hármassal a város magas presztízsű iskoláinak párhuzamos osztályaiba irányították. A gettóiskolából érkező felső tagozatos diákok tudásszintje több évvel maradt el a befogadó osztályok átlagától.

4. *Szelekció az általános iskolában.* A további osztályfokokon a szelekció tovább erősödik. A magasabb évfolyamokon újabb emelt szintű (tagozatos, két tannyelvű stb.) osztályok szerveződnek. A bekerülést és kimaradást ugyanazok a szelekciós mechanizmusok határozzák meg, mint első osztályban. Sok iskola ötödik osztályban, az osztályhatárokat átlépve, az évfolyam legjobbjából emelt szintű tanulócsoportokat alakít ki, ami azzal a következménnyel jár, hogy az oktatás az intézményen belül kettéválik magas szintű, továbbtanulásra felkészítő, illetve szinten tartó, „felzárkóztató” képzésre, megint csak a társadalmi szelekció logikáját követve. A negyedik és hatodik osztály után a magasabb társadalmi státusú családok gyermekei közül sokan átíratkoznak a nyolc- vagy hatosztályos gimnáziumi képzésbe. Ez a folyamat is sokkal erőteljesebben érinti azokat az általános iskolákat, amelyekben magas a hátrányos helyzetű tanulók aránya, és többnyire ezzel összefüggésben az oktatás színvonala az átlagosnál alacsonyabb. Ezzel párhuzamosan, az egyes évfolyamokon felfelé haladva, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók és különösen a romák aránya elsősorban az évismétlések és lemorzsolódások miatt csökken. A túlkorosak körében magas a magántanulóvá nyilvánítási arány, mert az iskola így próbál megszabadulni a velük kapcsolatos problémáktól. A lemaradók egy tekintélyes része el sem végzi az általános iskolát, a többiek pedig csak 16-17 éves korukra, ami a sikeres középfokú továbbtanulás esélyeit már önmagában is jelentősen csökkenti. Ráadásul az általános iskolát késve befejezők között a legnagyobb a súlyos készség- és kompetenciahiány, valamint a funkcionális analfabéták magas arányának valószínűsége.

5. *Középfokú továbbtanulás.* A középiskolai továbbtanulási arányoknak az elmúlt időszakban bekövetkezett robbanásszerű változása csak nagyon csekély mértékben érintette a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat és különösen a romákat. Körükben az érettségit adó középiskolába jelentkezők aránya csak nagyon lassan emelkedik. Mivel tovább már egy-egy nyolcadik osztályos évfolyam 80 százaléka tanul tovább érettségit biztosító középiskolákban, addig a romák körében ez az arány alig haladja meg a 20 százalékot.

MEGOLDÁSI JAVASLATOK

1. Meg kell teremteni valamennyi szükséges feltételét annak, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hároméves koruktól rendszeresen, napi időkorlátozás nélkül járhasanak óvodába. Ehhez további férőhelyek kellene azokon a településeken, településrészekben, ahol férőhelyhiány van, illetve óvodát kell létesíteni azokon az óvoda nélküli településeken, ahol a gyermekek létszáma ezt indokolja; teljes körűen nyilván kell tartani az óvodáskorú gyermekeket; további szereplők – védőnő, gyermekjóléti szolgálat stb. – bevonásával javítani kell az óvoda és az érintett családok közötti kapcsolatot; beszoktatási programokat kell működtetni az érintett szülők bekapcsolásával; biztosítani kell a korai fejlesztés és a fejlesztő felkészítés feltételeit; az óvodai program kialakítása közben figyelembe kell venni a gyermekekre vonatkozó vizsgálati eredményeket, lényeges információkat; a szükséges jogszabály-módosításokat végre kell hajtani.

2. Az általános iskolába való belépéskor érvényesülő szociális és etnikai szelekciót erőteljesen csökkenteni kell. Ennek egyik elengedhetetlen feltétele, hogy ne lehessen megalapozatlanul gyógypedagógiai tagozatra, iskolába irányítani a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számottevő részét. Meg kell szüntetni a diagnózison alapuló normatív finanszírozást, amely az iskolákat érdekelte teszi abban, hogy minél több gyermeket minősítsenek sajátos nevelési igényűnek (SNI), és be kell vezetni a szolgáltatásalapú finanszírozást. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált oktatásának bevezetésével felmenő rendszerben meg kell szüntetni a normál általános iskolákban működő eltérő tantervű tagozatokat, mert ezek elsősorban az etnikai és szociális szegregáció céljait szolgálják. Addig is biztosítani kell a rendszeres törvényességi felügyeletet, mert az eltérő tantervű tagozatok egy része a legalapvetőbb jogszabályi előírásokat sem teljesíti. Meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, amely az elsős tanulók párhuzamos osztályok közötti elosztását szociális és etnikai szelekció céljára használja fel. Nem

engedhető meg, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az induló párhuzamos osztályokban jelentősen eltérjen egymástól.

3. A többiskolás településeken és azokban a nagyobb iskolákban, ahol több párhuzamos osztály működik, fokozatosan csökkenteni kell az iskolai szegregáció minden formáját. Ehhez megfelelő törvényi keretet nyújt a módosított közoktatási törvény iskolai körzethatárok megállapítását szabályozó 66. §-a és az általános iskolai felvételiztetés teljes tilalma. Folyamatosan figyelemmel kell kísérni, valamint elemezni kell a tapasztalatokat, hogy a szükséges finomításokat ezek alapján lehessen végrehajtani. Rendszeres monitorozással kell ellenőrizni, hogy a befogadó iskolákban ne rideg integráció valósuljon meg, ne sérüljön az egyenlő bánásmód elve, és az iskolák közötti szegregáció csökkenése ne járjon együtt az iskolán belüli szegregáció erősödésével. A deszegregáció esélyeit jelentős mértékben befolyásolhatja, hogy a településen vannak-e – és ha igen, milyen arányban – nem önkormányzati intézmények. Ez része a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekekkel kapcsolatos probléma megoldásának.

Néhány nagyobb településen a középosztály gyermekei már ma is elsősorban a nem önkormányzati iskolákba járnak, és belátható időn belül számos további településen is előállhat ez a helyzet. Az integrációs oktatáspolitikai kudarcához vezethet, ha a nem önkormányzati iskolák elsősorban a középosztály, az önkormányzati iskolák pedig a szegényebb társadalmi csoportok iskoláivá válnak. Ezért egységes szabályozással és követelményrendszerrel biztosítani kell, hogy a közpénzekkel támogatott, önkormányzati feladatokat átvállaló nem önkormányzati iskolák is arányos részt vállaljanak a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók megfelelő színvonalú oktatásának feladataiból.

4. Csökkenteni kell az iskolai elvándorlás mértékét! A szegregáció nagyságában még azokon a településeken is szerepet játszik a magasabb társadalmi státusú családok gyermekeinek iskolai elvándorlása, ahol a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek többséget alkotnak. Az elvándorlás csökkentése érdekében következetesen érvényesíteni kell azt az elvet, hogy az *eljárás többletköltségeit* a családnak kell viselnie, és ahhoz semmilyen formában nem járulhat hozzá az állam. Bejárónormatívát, iskolabusz-támogatást csak a körzeti iskolába járó tanuló után lehessen igényelni.

5. A gettó- és a gettósodó térségekben komplex programokra van szükség. A gettó- és gettósodó térségek, települések esetében előnyben kell részesíteni azokat a komplex programokat, amelyek egyszerre több területen – foglalkoztatás, lakhatás, oktatás, szociális ellátás, egészségügy stb. – próbálnak fejlesztéseket megvalósítani, mert az oktatás feltételeinek a javítása önmagában óhatatlanul csak korlátozott eredménnyel járhat. Ezekhez a programokhoz pályázatátás nélkül kell elkülönített forrásokat teremteni, mert a pályázati rendszerben a leghátrányosabb helyzetű települések eleve esélytelenek. Meg kell valósítani a szükséges infrastrukturális fejlesztéseket, beruházásokat, jelentősen javítani kell a tárgyi feltételeket, az eszközellátottságot.

6. A pedagógus-kontraszelekció csökkentése érdekében úgy kell átalakítani a pedagógusok bérezését, hogy differenciált bérössztönzéssel el lehessen ismerni azt a többleteljesítményt, amely a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók eredményes oktatásához elengedhetetlenül szükséges. A tanulók érdekeit figyelmen kívül hagyó önkényes önkormányzati, társulási döntések elkerülése érdekében egyértelmű, számszerű kritériumokat is tartalmazó szabályozást kell kidolgozni arra nézve, hogy a kisiskolák és az alsó tagozatos tagiskolák milyen feltételekkel maradhatnak meg, illetve milyen feltételekkel zárhatók be. A településszerkezethez és a társulási intézményei közötti távolsághoz igazodó létszámhatárok mellett az infrastrukturális paramétereket is meg kell határozni.

7. A pedagógusképzésben és -továbbképzésben kiemelten kell kezelni az oktatási esélyegyenlőség szempontjait, és gondoskodni kell az ehhez szükséges pedagógiai kompetenciák megszerzéséről. Legyenek a gyakorlóiskolákban a jelenleginél magasabb számban

halmozottan hátrányos helyzetű tanulók, és a pedagógusjelöltek a szakmai gyakorlat keretében garantáltan eljussanak olyan iskolákba, ahol megismerhetik a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatásakor alkalmazott megfelelő módszereket. A pedagógusképzésben legalább egy félévet kell szentelni a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatásával kapcsolatos speciális pedagógiai problémák és az ellensúlyozásukra alkalmas pedagógiai módszerek, eljárások megismerésére. A pedagógus-továbbképzési rendszer keretében minden aktív pedagógus számára kötelezővé kell tenni legalább egy olyan képzési modul elvégzését, amely felkészíti a heterogén társadalmi összetételű osztályokban folyó pedagógiai munkára, így az oktató megszerezheti a szükséges pedagógiai kompetenciákat.

8. Jelentősen javítani kell a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók középfokú továbbtanulási arányait! A középfokú továbbtanulási arányok javítása érdekében az általános iskolák volt tanulóinak a továbbtanulási arányaira, illetve a középfokú iskolai pályafutásukra vonatkozó adatoknak be kell épülniük a tervezett egységes mérési-értékelési rendszerbe, illetve az általános iskolák önértékelésébe. Hosszabb távon jutalmazni lehetne azokat az iskolákat, amelyekből a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók kiemelkedő arányban kerülnek érettségire, és ott hasonló arányban le is érettségiznek. Garantálni kell a civil tanodák továbbtanulási esélyt növelő programjainak a fejlesztését, módszertani megerősítését, elterjesztését és a folyamatos, kiszámítható, tervezhető működés finanszírozási feltételeit. Standardizálási eljárás keretében ki kell dolgozni a tanodák minőségbiztosítási és az ott dolgozó pedagógusok, egyéb szakemberek képzési rendszerét. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskoláztatási támogatását szolgáló ösztöndíjas programokat megerősítve kell fenntartani, és hosszabb távra kiszámíthatóvá kell tenni. Ha pedig a halmozottan hátrányos helyzetű tanuló érettségire adó középiskolában tanul tovább, alanyi jogon részesüljön ösztöndíjban.

9. Jelentősen csökkenteni kell a középfokú lemorzsolódást! Ennek érdekében a kötelező oktatásstatisztikai adatszolgáltatás keretében gyűjteni kell a lemorzsolódásra vonatkozó adatokat. Az általános iskoláknak rendszeres visszajelzést kell kapniuk volt tanulóik további középfokú iskolai pályafutásáról, esetleges lemorzsolódásáról. Az egységes mérési-értékelési rendszerhez kapcsolva be kell vezetni az átlagosnál nagyobb lemorzsolódási arányt produkáló középfokú intézmények kötelező minőségfejlesztését. Ösztönözni kell a *második esély* típusú kezdeményezéseket, intézmények létrehozását, számának növelését. Egységes szabályozást kell létrehozni arra nézve, hogy finanszírozásukhoz milyen feltételekkel és milyen mértékben köteles hozzájárulni az állam.

10. Következtesen érvényesíteni kell az esélyegyenlőség-alapú támogatáspolitikát. Az esélyegyenlőség-alapú és ellenőrzött támogatáspolitikai megteremtése érdekében meg kell teremteni a halmozottan hátrányos helyzetű tanulóakra vonatkozó statisztikai adatgyűjtés megbízhatóságának feltételeit. A jelenlegi közoktatás-statisztikai adatgyűjtést alkalmassá kell tenni a közoktatásban zajló folyamatok törvényességének és a szegregációs/ szelektációs trendeknek a nyomon követésére. A közoktatási ráfordítások hatékonyságának fokozása érdekében szükséges, hogy a finanszírozási és mérési-értékelési információk a fenntartók számára is összekapcsolható módon álljanak rendelkezésre. A kormánzatnak egyértelművé kell tennie, hogy határozottan fellép a szegregáló oktatásszervezési gyakorlatokkal szemben, és kiegészítő normatívával olyan fenntartók intézményeit támogatja csak, amelyek érvényt szereznek a közoktatási törvény előírásainak, és e kiegészítő támogatásokat az esélyegyenlőség elve alapján hasznosítják. A közoktatási esélyegyenlőségi tervek kötelező elkészítése fontos előrelépés lehet az iskolai szegregáció elleni küzdelemben. A fenntartónak gondoskodnia kell arról, hogy az általa fenntartott intézményekben az esélyegyenlőségi fejlesztési tervek érvényre jussanak, az intézmények pedagógiai programjába adaptálódjanak, a nevelési és horizontális szempontoknak megfelelően beépüljenek.

Csak a tájékozott ember tud élni jogaival, csak a felkészült szakszervezeti vezetőnek van esélye az érdekérvényesítésre, kollégái meggyőzésére!

Rendszeresen olvassd a PEDAGÓGUSOK LAPJÁT; folyamatosan figyeld a www.pedagogusok.hu honlapot!

HAZAI MOZAIK

Összeállításunkban, kapcsolódva a Zöld könyv Esélyegyenlőség, deszegregáció fejezetéhez, a miskolci szegregációs kártérítési ügyben hozott bíróság döntést, és az ezzel kapcsolatos véleményeket mutatjuk be. 2009. január 26-án ugyanis újabb szegregációs perben hirdetett ítéletet a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság. Ezúttal magánszemélyek perelték be az önkormányzatot. Az őket támogató Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány indokai alapján azért, mert az ügyben érintett roma gyerekek a hátrányos megkülönböztetés következtében nem részesülhettek minőségi oktatásban, így 500 ezer forint/fő kártérítést is követeltek. A megyei bíróság megállapította a tanulókat ért jogsérelmet, de az önkormányzatot nem kötelezte kártérítés megfizetésére. Ez az alapítvány a Győr városi önkormányzatot is beperelte a szegregáció megszüntetése ügyében.

A bíróság ítélete – Dr. Pecsénye Csaba bíró megállapította: az önkormányzat azzal az intézkedésével, hogy az általa fenntartott Komlóstetői és Fazola Henrik Általános Iskolák igazgatási és gazdasági integrációjakor elmulasztotta beiskolázási körzetük összevonását, megsértette a felperesek egyenlő bánásmódhoz való jogát. Ezt meghaladóan a megyei bíróság a felperesek keresetét elutasítja, és kötelezi őket, hogy fejenként 10 ezer forintot perköltségként fizessenek meg az alperesnek 15 napon belül.

Az indokok között szerepelt: a Fazola Henrik Általános Iskola mint tagiskola oktatási színvonala megfelelő, és a roma gyerekek integrációjával kapcsolatban kiemelkedő. Az önkormányzat által csatolt pedagógiai programból kiderül: a tagiskola nem szenved hátrányt a székhelyiskolával szemben, sőt a felszereltségben sem marad el tőle.

Az oktatási ombudsman véleménye – A miskolci szegregációs ügyben senki nem keresett meg engem, de amennyiben ezt valamelyik szülő, diák vagy pedagógus megteszi, kivizsgáljuk a problémát – mondta *Aáry-Tamás Lajos*. – Az önkormányzat viszont nem fordulhat az ombudsmanhoz, hiszen a fenntartónak nem jogai, hanem kötelességei vannak és döntési jogköre – szögezte le.

A biztos szerint a pereskedő alapítványnak nem az a célja, hogy asztalhoz üljön, hanem hogy felhívja a figyelmet: „Ne tessék ezt csinálni!”

A miskolci önkormányzat szerint nem pereskedni kellene – A bíróság ítéletéről *dr. Kormos Vilmos*, a miskolci önkormányzat közoktatási osztályának vezetője fontosnak tartotta megjegyezni: a szóban forgó Fazola Henrik Általános Iskolában 11 éve működő felzárkóztató program elindításakor ott voltak azok az emberek is, akik az utóbbi években a szegregációs pereket kezdeményezik. A program azóta is kiválóan működik, a pedagógusok szakmailag felkészültek, a tanulók továbbtanulási mutatói is ezt bizonyítják. Az önkormányzat nem kezdeményez pert az alapítvány ellen, tudtuk meg, bár felmerült már, hogy megteszik ezt a

lépést. A főosztályvezető szerint azonban le kellene ülni és megbeszélni a problémákat, nem pedig a bíróság elé vinni őket. A találkozás és szakmai beszélgetés lehetőségét fel is ajánlotta az alapítvány elnökének, de eddig nem történt semmi.

Szakszervezeti és igazgatói vélemények – „Én magam is a szegregációs perben érintett egyik iskolában tanítok: az osztályok integráltak, és bármelyik hátrányos helyzetű szülő dönthet úgy, hogy tagozatos osztályba írattja a gyermekét” – mondta *Kovácsné Pogány Lenke*, a PSZ városi titkára. „Felháborítónak tartom, hogy a fővárosi alapítvány meg mer tenni ilyesmit Miskolccal. Nekik fogalmuk sincs, hogy az önkormányzat és az iskolák milyen sokat fáradoznak a városban a szegregáció ellen” – fogalmazott *Tóthné Csorba Mária* iskolaigazgató. „Ne egy budapesti alapítvány mondja már meg Miskolcnak, hogy szegregál vagy sem. A problémákat helyben kell kezelni. Mi jól együtt tudunk működni az önkormányzattal ezekben az ügyekben. Az alapítvány sajtótökét akar kovácsolni magának” – vélekedett *Horváth József*, a miskolci Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke. „Nem tartom indokoltnak a pereket. Sok embernek fogalma sincs arról, hogy mi a szegregáció. Ha egy településen vagy városrészen a cigány lakosság 80–90 százalék, akkor ez az iskolában is hasonlóképpen alakul” – világított rá *Bodolay Zoltán*, a PSZ megyei elnöke. „Véleményem szerint az önkormányzat mindent megtesz, hogy biztosítsa az esélyegyenlőséget. A mi iskolánk is példa erre, hiszen több éve sikeresen működik az Arany János Tehetségprogram és a Digitális Középiskola. Aki el akar érni valamit az oktatásban, annak megvan erre az esélye” – hangsúlyozta *Veres Pál* igazgató. „Nem indokoltak az alapítvány perei, hiszen ők nem tudhatják, milyen munka folyik Miskolc oktatási intézményeiben. A helyi kisebbségi önkormányzattal jó a kapcsolatunk, remélem, a perek okafogyottá válnak az önkormányzat és az érintett iskolák intézkedései nyomán” – nyilatkozta lapunknak *Harsányi Sándorné* iskolaigazgató.

A leszakadó kistérségek jellemzői

Kistérség	A gettó- és gettósodó települések aránya ¹	A foglalkoztatott nélküli háztartások arányának települési átlaga ²	A roma tanulók aránya az általános iskolás népességben ³	Gettóiskolák aránya ⁴
Abaúj-hegyközi	20,8	68,9	40	40,0
Bodrogi	35,3	62,1	37	35,7
Encsi	48,6	70,1	51	36,8
Edelényi	23,9	68,7	45	22,7
Mezőcsáti	11,1	61,6	21	20,0
Ózdi	34,5	58,8	41	21,9
Sárospataki	11,8	61,4	22	18,8
Szikszói	29,2	65,7	38	30,8
Szerencsi	27,8	57,9	27	21,1
Hevesi	41,2	59,4	42	42,9
Csengeri	27,3	63,1	21	12,5
Fehérgyarmati	20,4	64,6	38	17,2
Mátészalkai	30,8	58,6	30	20,0
Nyírbátori	35,0	65,9	30	21,7
Vásárosnaményi	22,2	62,7	33	21,7
Sarkadi	8,3	64,7	22	33,3
Sásdi	29,6	55,4	37	28,6
Sellyei	48,6	57,9	46	33,3
Szigetvári	34,8	57,2	26	20,0

¹ Gettótelepülés: a romák aránya 50 százalék felett, gettósodó: a romák aránya 30 százalék felett.

² Az összes település átlaga 48,1 százalék. ³ A roma tanulók aránya a teljes általános iskolás népességben 15 százalék (2005).

⁴ Gettóiskola: a roma tanulók aránya 50 százalék felett.

Az adatok a 2005. évi állapotokat tükrözik. Azóta tovább romlottak a mutatók.

KI KICSODA A PSZ ELNÖKSÉGÉBEN?

Szakszervezetünk XVIII. kongresszusán a PSZ tizenegy tagú elnökségének csaknem kétharmada kicserélődött. Négy kolléga már az előző ciklusban is betöltötte ezt a funkciót, őket már bemutattuk. Mostani sorozatunkban, a Pedagógusok Lapja által nyújtott lehetőségeket kihasználva, egy-egy riport keretében az elnökség új tagjainak tesszük fel kérdéseinket. Alfabetikus sorrendben haladva (az elnököt és az alelnököt a sorozat végére hagyva) elsőként **Bodolay Zoltánt** szólaltatjuk meg, aki 1951. március 11-én született Miskolcon, a PSZ Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szövetségének elnöke, 1965 óta tagja szakszervezetünknek, 1993 óta tisztségviselő, és tagja a PSZ Országos Vezetőségének is.

Pedagógusdiplomáját a Sárospataki Tanítóképzőben szerezte meg. Ezt követően elsőként jutott közoktatás-vezetői végzettséghez. Pályáját 1974-ben a Kesznyéteni Általános Iskolában kezdte, majd Rakacán tanított, 1982-től pedig a miskolci Munkácsy Mihály Általános Iskola pedagógusa, ahol PSZ-titkárként és intézményvezetőként is dolgozott.

– **A szülői ház, az iskola többnyire meghatározzák pályánkat, életünket. Milyen útravalót kapott szüleitől, iskoláitól, tanáraitól, milyen élmények, milyen hatások játszottak szerepet abban, hogy az oktató-nevelő munkát tekintve hivatásának, sőt, a pedagógusok, az oktatás érdekeiért következetesen kiálló szakszervezeti vezető lett?**

– A preambulom olvasásakor sokan felkaphatják a fejüket, hogy a szakszervezeti tagság évszámát elírták, de nem!

Még meg sem melegeztünk a szakközépiskolánk padjaiban, amikor áldott emlékü osztályfőnökünk tényként közölte: örömmel értesít minket, hogy valamennyien – diákok – beléptünk a Pedagógusok Szakszervezetébe. Ez a hűség azóta is megmaradt.

Miskolcon a Vasgyári Fiúiskola régen fogalom volt. Kiváló tanári karral, pajkos, eleven és rossz gyerekekkel, siserahaddal. Akkoriban 5-600 fiú járt ebbe az iskolába, mely mind a mai napig meghatározó élmény volt számomra. Ma is hálás szívvel gondolok tanítóimra, tanárimra, diákársaimra.

A táborozások, kirándulások, tanulmányi séták személyiségformáló hatását soha nem vontam kétségbe senki. Iskolánkban hagyomány volt a táboroztatás: erdőbe, mezőbe, rétre, valahova.

A mindig jeles bizonyítványomat ötödikes vagy hatodikos koromban sok-sok hármastarkította. Édesapám tényként közölte: „Nem mehetsz táborba! Hacsak...” Mentem! A motiváláshoz akkor ennyi is elég volt. És ma? Ezt a módszert tanárként én is alkalmaztam. Számtalan tábort szerveztünk az ország legszebb részeibe, a 100 főtől a vándorokig mindent.

Ezek az élmények hiányoznak a mai gyermekek életéből, közoktatásunkból. Emlék, élmény, amire építeni lehet.

Szüleim féltő, óvó gondoskodása és a vasgyári környezet determinálta, hogy tanuljon a gyermek először szakmát. Így lettem villanyszerelő, majd majdnem magyar-történelem szakos tanár, míg a végén tanító. Hiszem és vallom, hogy a rend, fegyelem nélkül csak káosz van. Mind az életben, mind a közoktatásban, és még a szervezeti életünkben is.

– **Tapasztalt pedagógusként, szakszervezeti vezetőként hogyan látja a hazai közoktatás helyzetét, az oktató-nevelő munka eredményességét, problémáit? Milyen körülmények segítik, illetve hátráltatják az eredményes pedagógusi tevékenységét?**

– A magyar közoktatás szekerén már hosszú évek óta a lovak közé van dobva a gyeplő. Csak a hittel dolgozó kollégákon áll, hogy még nem dőlt fel és nem hullott szét darabjaira.

Az általunk tanított, nevelt diákok száza, ezrei bizonyítják, hogy kitartás, erőfeszítés, áldozatvállalás nélkül nincs siker, nincs eredmény. A restség, a nemtörődomség, az érdektelenség melegágya a jelenlegi helyzetünk további romlásának.

Külön történet az is, hogy a tanítás, a csapatvezetőség, az igazgatóhelyetteség, az igazgatás után miképp lesz valakiből szakszervezeti vezető? Hát úgy, hogy 1993-ban megérintett a munkanélküliség szele. És ki volt az, aki a bajban segített? A Pedagógusok Szakszervezete, iskolai titkára és a tagság!

– **Melyek szakszervezeti munkájának a legfontosabb helyi, területi és országos tapasztalatai, tanulságai? Hogyan ítéli meg az érdekvédelmi munka jelenlegi lehetőségeit, jövőjét? Milyen módon, milyen irányban fejlesztené tovább a PSZ tevékenységét?**

– Sem a jó, sem a rossz szakszervezeti munkának nincs receptje. Senki nem tudja előre megmondani, hogy ilyen-olyan esetben ezt vagy azt kell tenni. Ugyanúgy a pedagógiában sincs köbe vésvé semmi. Ezt a munkát érezni kell, hinni kell benne, és csak előre tekintve, a célokat világosan megfogalmazva, mindig mások, a közösség érdekeit szem előtt tartva kell, illetve lehet csak csinálni.

Eltűnődve azon, hogy milyen szakszervezetet szeretnénk, sokféle választ lehetséges. „Az én szakszervezetem” mentes az önzéstől, de kiáll mások és saját igazáért. „Az én szakszervezetem” harcos, mindig, mindenhol hallatja a hangját, de a hangja „igaz”, tisztán csengő. A kollégák, a tagság érezze és tudja, hogy igenis jó érzés, ha ennek a csapatnak, ennek a szervezetnek a tagja, mert mindig, minden körülmények között számíthatok rá, bármit sodor is az élet az utamba.

Ha az embereket sok-sok nullával ábrázolnám, akkor az nem jelentene semmit. De ha egy egyest írok eléjük, a szám már százakat, ezreket, milliőket jelent. Hát ilyen szakszervezetről álmodozom.

– **A munkahelyi és otthoni teendők a családfőt gyakorta nehezen összeegyeztethető feladatok elé állítják. Az időhiány sokszor rohanásra kényszeríti az embert. Hogyan tudja összeegyeztetni, harmonikussá tenni mindezt?**

– Munka, család, pihenés... ezek a fogalmak csak akkor jelentenek valamit, ha tartalommal töltjük meg őket. Kertes családi házunk körül mindig akad tennivaló. Számomra ez a munka sohasem volt kényszer, hanem hobby, szórakozás... Minden időben, minden pillanatban más-más arcát mutatja a gyümölcsös kert, a télen-nyáron csapatostól itt élő madarak feledtetik a mindennapok küzdelmeit, rohanásait, őrlődéseit. Családi háttér, családi harmónia nélkül barátok – jó barátok –, jó munkatársak, jó kollégák nélkül mindezt véghezvinni, elvégezni szinte lehetetlen.

Valamikor réges-régen útravalónak kaptam, most tisztelettel továbbadom: „Légy hű önmagadhoz, és bármilyen munkát végzel, azt tedd hittel, lelkesedéssel, szakértelemmel, mert másképpen nem érdemes.”

IRODALMI RÁDIÓ – NYÁRI TÁBOR, 2009 – MISKOLCTAPOLCA

2007 és 2008 után az idén is megrendezzük az Irodalmi Rádió nyári alkotótáborát

2009. augusztus 17–22. között a *-os Park Hotelben, Miskolctapolcán. A részvételi díj: 40 000 Ft/fő.**

A tervezett programokból: Miskolctapolca: Barlangfürdő, Kalandpark, csónakázótó; Miskolc: séták és látkép az Avasi-kilátóból; Lillafüred: Palotaszálló, Hámori-tó, Szent István-barlang, József Attila-szobor; A diósgyőri vár megtekintése és az államalapítás ünnepe tűzijátékkal; Túra a Bükk hegységben és látogatás a Miskolci Állatkertben; A hotelben: esténként felolvasások, szauna, jacuzzi, szolárium, tenisz. *Továbbá:* alkotói feladatok, borkóstolás Tokajban, fürdőzés Tiszaujvárosban és Mezőkövesden, buli...

Elhelyezés: 2-3 ágyas szobákban, reggelivel és vacsorával. Minden szobában tv, hűtő, fürdőszoba, wc. Minden táborlakó kap egy belépőjegyet a barlangfürdőbe.

Jelentkezés

2009. február 28-ig Zsoldos Árpádnál. Postai úton: 3503 Miskolc, Pf.: 8/P. – e-mailben: zsoldos@caracom.hu – telefonon: 20/544-0372.

Előlegbefizetés (5 000 Ft/fő) 2009. március 15-ig rózsaszínű postai utalványon: Irodalmi Rádió, 3503 Miskolc, Pf.: 8/P.

vagy átutalással: OTP 11773346-07780167

A teljes összeg beérkezésének határideje: július 15. (Az előleg tülpi rész rendezésére tülpi csekket is elfogadunk.)

(Részletfizetési lehetőség: március, április, május, június és július hónapokban.)

A világ legboldogabb országa: Dánia

Ha valakinek kedve támadna, hogy lemérje Dánia területét, gyorsan tegyen le ebbéli szándékáról: az észak-európai ország nagyságát ugyanis egész egyszerűen nem lehet meghatározni. Mégpedig azért nem, mert állandó változásban van. Erősen tagolt partvonalát és rengeteg apró szigetét folyamatosan gyalulja a tenger, ráadásul a lapos partokon – az egy-két méter magas árapály miatt – a föld és a víz határa körülbelül tíz kilométeres sávon belül egyfolytában mozog. A dánok azonban nem hagyják magukat, újabb és újabb területeket hódítanak el a tengertől.

Dániának egyetlen olyan szomszédja van, amelyet száraz lábbal lehet megközelíteni, ez pedig Németország. A többi szomszéd, Svédország és Norvégia felkereséséhez már hajóra kell szállni. Bár az ország nem a Skandináv-félszigeten fekszik, mégis a skandináv országokhoz szokták sorolni. Ennek csak egyik oka a kulturális hasonlóság. A másik gazdasági: *Dánia ugyanis a híres skandináv jóléti modell iskolapéldája.* Talán ennek köszönhető, hogy a legutóbbi felmérések szerint ez a világ legboldogabb országa, azaz a lakosok itt vannak leginkább megelégedve hazájukkal.

Az ötmillió ország a világ egyik legrégebbi királysága, de 1849 óta már alkotmányos monarchia, vagyis az uralkodónak jócskán megvannak nyírbálva a jogai. A dán király közismert mondanója: „Isten segítségével, a nép szeretete Dánia ereje.” És Dániának – látva virágzó városait, nagyszerű iskoláit, jól működő kistérségi centrumait, a lakosok jólétét – van is, lesz is ereje bőséggel.

A főváros, Kopenhága Skandinávia legnagyobb városa: forgalmas, színes, nyüzsgő. A merészen modern épületekkel teletűzdelt településen akad látnivaló bőségesen. Szinte mindenki kerékpárral közlekedik. Még a minisztériumok tisztviselői is biciklivel járnak munkahelyükre.

A hónap névnapja: Júlia, Julianna

Eredete: Julius (latin). Névnap: február 16., május 22. Változatok: (női) Julie, Julia, Juliana, Giulia, Giulietta; (férfi) Julius, Jules, Julio, Giulio, Julian, Julián, Giuliano. Jelentése: „Jupiternek ajánlott”.

Júlia fejlett intellektusa, érett felfogása és igazságérzete már igen zsege korában megmutatkozik. A környezetében élők elámulnak, hogy mennyire felnőtt fejjel tud gondolkodni és milyen realisan látja a világot. Kisiskolásként a zene, az irodalom, a művészetek iránt érdeklődik, szívesen foglalkozik a történelemmel, hangszeren játszik, táncot vagy művészi tornát tanul. Tizenévesen már felelősséggel gondolkodik a pályaválasztáson, és nemigen vesz részt a vele egyivású lányok éretlen játékaiban, frissen alakuló női vonzerejük próbálgatásában. Legvalószínűbben a bölcsészett, a humán tudományok vagy az alkotó művészetek területén helyezkedik el, és rendszerint élete végéig kitart amellett a hivatás mellett, amit ifjú fejjel választott. Szakmai elkötelezettsége mellett egyéni felelősségtudata is példaértékű mind a családdal, mind más közösségekkel vagy akár a világgal szemben. Júlia komolyan veszi az emberi összefogás szükségességét olyan nemes célokért, mint amilyen a béke, a szegénység felszámolása, a természet- és környezetvédelem. Julianna fesztelenebb és játékosabb: lezserebbül veszi az életet.

A hónap viccei

Az első állás – A jogot végzett fiatalember megkapja élete első állását egy nagyvárosi önkormányzatnál. Amikor hazaeér, így panaszkodik a családnak: – El sem hiszitek, milyen rettenetesen sok a munka! Négy embernek valót kellett elvégeznünk. Még szerencse, hogy tizenketten vagyunk az osztályon.

Adomány – Amikor az Úr megteremté Ádámot, mondá neki: – Ádám! Teremtettem neked olyan szervet, amivel képes vagy gondolkodni... És teremtettem neked olyan szervet is, amivel tudsz szaporodni. – Köszönöm, uram! – felelé boldogan Ádám. – De tudnod kell azt is – folytatta az Úr –, hogy a két funkció egyzerre nem működik.

Holtomiglan – Az esküvői ceremónián a menyszony odasúgja a vőlegénynek: – Alig várom, hogy este legyen. – Mi az, drágám, a te cipőd is szorít?

Legyen gondunk a jövőre, ne a múltra

A fenti gondolatot Jókai Mór fogalmazta meg, aki 1825. február 18-án született Komáromban. Legnagyobb regényíróink egyike, aki a romantika sajátos, magyar változatának megteremtésével világirodalmi jelentőségre tett szert. A pápai kollégium önképzőköriében Petőfivel tevékenykedett együtt. 1848-ban mindketten a magyar ifjúság vezéralakjaivá lettek, és részt vettek a 12 pont megfogalmazásában is. Jókai Mór születése 184. évfordulójának tiszteletére az ő bölcs mondásaiból, írásaiból gyűjtöttünk össze egy csokrot. A XXI. században is tanulhatunk belőlük.

JÓKAY MÓRHOZ (részlet)

Nem hiszek én már senkinek, Nincs senkiben bizalmam, Mert életemben sokszor, ah, Oly sokszor megcsalattam.	Bizalmam várát folygyújtották, Ledöntötték az emberek; Romjai között egy ép oszlop van: Te állasz ott... csak te... magadban... Téged le nem dönthetnek.
---	--

(Petőfi Sándor, 1945)

- Aki az ördöggel kezét szorít, ne restellje, hogy kormos lesz a tenyere.
- Az állam alapja a gyermekek erkölce.
- Jó hitves, jó gyermek, jó szülő nagy kincs a Földön; de ritkább kincs mindannyinál egy jó barát.
- Akinek sok dolga van, annak nem ér rá a szíve fájni.
- Az igaz embernek igazságtalanságot elkövetni csakúgy fáj, mint azt elviselni.
- Még a filozófiaprofesszoromtól hallottam ezt a hármas aranymondást: 1. soha töltött puská csövébe bele ne nézz; 2. ló háta mögött el ne menj; 3. hallgató aszszonyt, mikor haragszik, beszédre ne bíj.
- A magyar pénzt „keres”, a német pénzt „érdemel” (Geld verdienen), a francia pénzt „nyer” (gagner d’argent), az amerikai pénzt „csinál” (to make a money). Tökéletesen jellemző kifejezések.
- A költő tartozik nemzete lelkének kifejezője lenni.
- A regényírónak érezni is kell, tudni is kell, ébren is kell látni, álmodni is kell tudni.
- Ha az ember író és festő akar lenni, előbb talán jó lesz iskolába járni.
- Az élet és a könyvtár két nagy iskola. A teremtsenek két nagy univerzuma.
- Mik a csillagos ég minden csodái egy könyvtárhoz képest?
- Mert az alkotáshoz nem elég az akarat, nem elég a tehetség: oda inspiráció kell.
- Hiszen magyar nyelven költeni olyan, mint a hegedű művészenek a Stradivarin játszani!
- Könnyű a regényírónak, mert azt írhatja, ami neki tetszik; de nehéz a történetírónak, mert ennek azt kell írnia, ami igaz.
- Az irodalom hivatása az igazság eszméit terjeszteni.
- A haza nem oszt ajándékokat, a haza áldozatokat követel.
- Vénekre bizzatok a hadüzenést, ifjakra a békekötést.
- Ha győztek, tudjatok félni; ha vesztek, tudjatok remélni.
- Mindenfelé keressük a magyar nemzetet; kinn Ázsiában, fenn a Jeges-tenger-nél, hátul az őshistóriában, magasan a fényes ranguakkal, csak ott nem keressük, ahol van: körülöttünk és a mai napon.
- Seholy annyi kész szónok nem támad, mint a magyarok között.
- Furcsa ez a magyar politika. Olyan, mint a magyar kard: az egyik oldala éles, a másik tompa és sima, és mégis ugyanaz a kard.
- Beteg ember és képviselőjelölt mind igen szépen szokott beszélni.
- A politika oltárán a szív az áldozat.
- Ismerem a mi népünket! Heve szalmatűz: nagy lánggal fellobban, hamar elhamvad. Mindenre van hajlama, tehetsége, de komoly kitartása semmihez. Mindenki ért mindenhez, de egy tárgyat megragadni mindenki restelkedik.
- A mi jövőnk európai kérdés, s feladatunk, hogy azt folytonosan európai fontosságúvá tegyük.
- A nemzeti gyűlölködés nagy terebély-fává nőhet ugyan fel, de ez a fa gyümölcsöt a gazdájának, aki elültette, nem terem soha; ezen a fán csak verebek érzik magukat jól, azoknak hemyó kell, s az van rajta elég.
- *Hármat imád a magyar:* Istent, hazát és becsületet. *Három édes a magyarnak:* bor, szerelem és dicsőség. *Hármat gyűlöl:* az ördögöt, az osztrákokat és a porciót. *Három ritkaság:* a fehér holló, a sovány pap meg az aranypénz. *Három fekete:* a tinta, az ördög meg a reverenda. *Három emléke van a magyarnak:* Sájó, Várna és Mohács; de tizenhárom örömemléke: Tokaj, Szolnok, Kápolna, Hort, Bicske, Isaszeg, Vác, Sarló, Komárom, Déva, Szeben, Buda és Szenttamás. *Háromtól fél a magyar:* a jegesötöl, a nyelvez asszonytul meg a krumplicevstül. *Háromért haragszik a magyar:* ha tótnak mondják, ha pipáját eltörlik, meg ha pénzt kérnek tőle. *Három a magyar találmány:* a kulacs, a nadrágszija és a puskatussal verekedés. *Háromszor iszik a magyar:* mikor jókedve van, mikor rosszkedve van és mikor szomjas. Á. A.

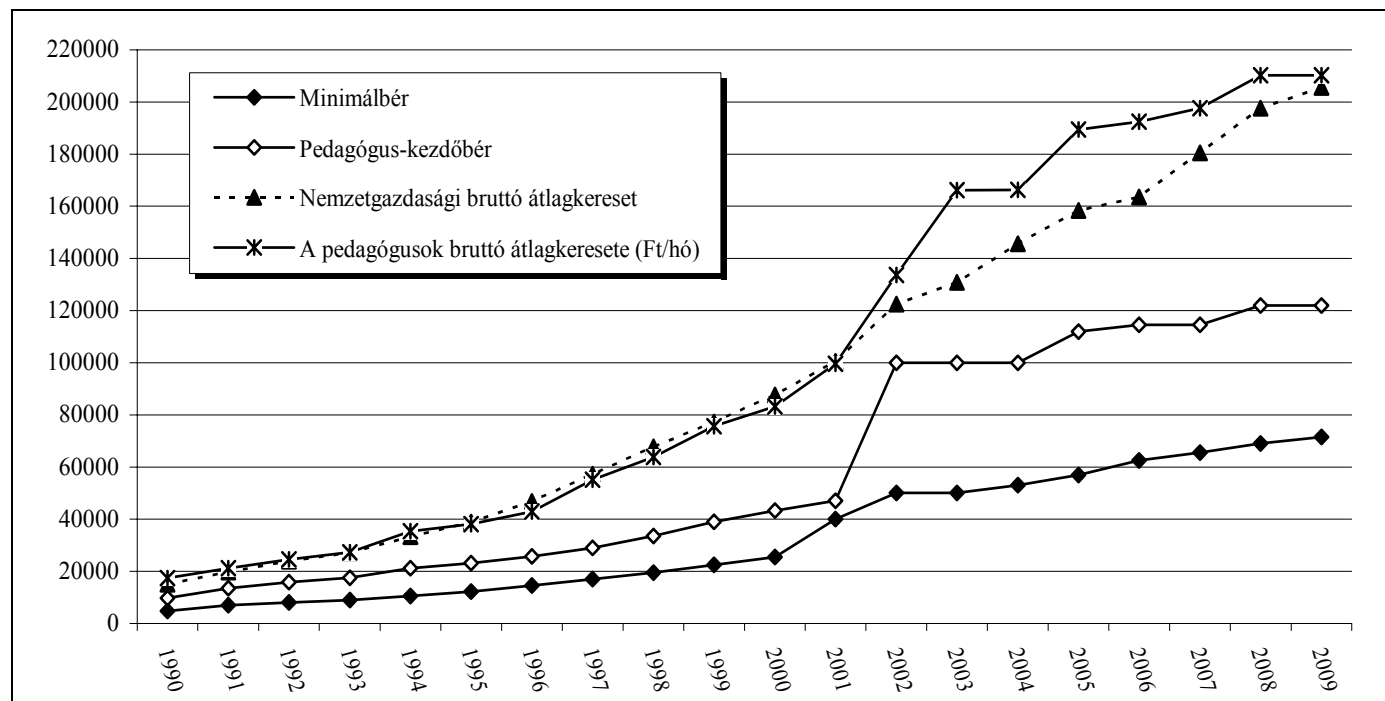
Minimálbér, nemzetgazdasági és pedagógus-átlagkeresetek, 1990-2009

Év	Minimálbér (Ft/hó)	Pedagógus-kezdőbér (főiskolai diplomával) (Ft/hó)	A minimálbérhez viszonyított arány %	Nemzetgazdasági bruttó átlagkereset (Ft/hó)	A pedagógusok bruttó átlagkeresete (Ft/hó)	Ped.-átlagkereset a nemzetgazdasági átlag %-ában
1990	4 800	9 750	203,1	15 050	17 418	115,7
1991	7 000	13 500	192,9	19 820	21 250	107,2
1992	8 000	15 800	197,5	23 950	24 523	102,4
1993	9 000	17 500	194,4	27 133	27 331	100,7
1994	10 500	21 250	204,8	33 289	35 376	106,3
1995	12 200	23 200	190,2	38 900	38 115	97,9
1996	14 500	25 800	177,9	46 837	42 928	91,7
1997	17 000	29 000	170,6	57 270	55 071	96,2
1998	19 500	33 600	172,3	67 764	63 890	94,3
1999	22 500	39 000	173,3	77 187	75 647	98,0
2000	25 500	43 300	169,8	87 645	83 229	95,0
2001	40 000	47 100	117,8	100 571	99 659	99,1
2002	50 000	100 000	200,0	122 453	133 622	109,1
2003	50 000	100 000	200,0	130 861	166 183	127,0
2004	53 000	100 000	188,7	145 675	166 250	114,1
2005	57 000	112 000	196,5	158 315	189 500	119,6
2006	62 500/65 700/68 800	114 600	183,4	163 600	190 400	116,4
2007	65 500/72 100/75 400	114 600	175,0	182 665	197 600	108,2
2008	69 000/82 800/86 300	122 000	176,8	197 615	210 250	106,4
2009	71 500/87 500*	122 000	170,6	205 520**	214 500**	104,4

* 2006-tól kezdődően a minimálbér mellett a szakképzettek garantált bérminimumáról is születik megállapodás, amely kezdetben a gyakorló időt is figyelembe vette. 2006–2008 között ezért szerepel három összeg. 2009-ben a szakképzettek bérminimuma már független a gyakorlati időtől, január 1-jétől 87 000, július 1-jétől pedig 87 500 Ft/hó.

Forrás: KSH, PSZ

** Becsült adatok a 2009-ben várható keresetek alapján. A nemzetgazdasági átlag esetében az OÉT 3-5%-os keresetnövekedési ajánlatát vettük figyelembe. A pedagógusok esetében pedig azt, hogy nem emelkedik a bértábla. Az osztályfőnöki pótlékok ugyan növekednek valamennyit (6 000 Ft-ról 7 600 Ft/hó összegre, ez 65 ezer pedagógust érint), és a halmozottan hátrányos helyzetű és SNI-s gyermekekkel foglalkozó pedagógusok is pluszpénzt kapnak (35 ezren), ám a 13. havi illetmény ellentételezése csak 180 ezer Ft/hó bérig teljes értékű, e fölött csak 15 000 Ft/hó, ami keresetvesztést jelent. Mindezek alapján a pedagógus-átlagkereset mintegy 2%-kal fog emelkedni.

1. A minimálbér és a főiskola utáni kezdőbér (a diplomás minimálbér) aránya a kilencvenes évek elején többé-kevésbé 1:2 volt. Ez az arány 1995-től lépésről lépésre, 2000-2001-ben pedig ugrászerűen csökkent. Ennek okát jól tudjuk: a minimálbér jelentősen emelkedett, ám a közalkalmazotti bértételek nem vagy alig nőttek. 2001-ben gyakorlatilag egyenlő lett a szakképzetlen és a diplomás minimálbér. A PSZ 2001 novemberében útjára indított, mintegy negyedmillió aláírással támogatott országos népi kezdeményezése éppen ennek az anomáliának a felszámolását tűzte zászlajára. Akcióinknak is köszönhetően 2002 szeptemberétől a minimálbér és diplomás minimálbér általunk minimális elvárásnak tartott 1:2 aránya helyreállt. Azóta azonban ismét a visszaesés folyamata zajlik. Ma már csak 1:1,7 az arány.

2. A nemzetgazdasági és a pedagógus-átlagkeresetek összehasonlítása is tanulságos tapasztalatokkal szolgál. 1990-ben a pedagógus-átlagkereset jelentősen (15,7%-kal) meghaladta a nemzetgazdasági átlagot. A kilencvenes évek viszont jól demonstrálják, miképp értékelődött le a pedagógusbér: 1996-ban már csak a nemzetgazdasági átlag 91,7%-a, és ezen a szinten maradt 2001-ig. A 2002. szeptemberi 50%-os közalkalmazotti bértáblaemelés viszi a pedagógus-átlagkeresetet a nemzetgazdasági átlag fölé 9,1%-kal, majd ennek egész éven át érvényesülő hatása 2003-ban 27%-kal emeli az országos szint fölé. 2004-ben viszont ismét elkezdődött a visszaesés, csupán 2005-ben volt egy kis javulás a kétszeri béremelés (7,5+4,5%) hatására. A pedagóguskeresetek még a nemzetgazdasági átlag fölött vannak, de 2009-ben már csak 4,4%-kal. A szellemi foglalkozásúak átlagától pedig mintegy 30%-kal maradunk el. Visszatérünk a kilencvenes évekhez?! Á. A.

TÁJÉKOZTATÓ A NYUGDÍJTÖRVÉNY 2009-BEN HATÁLYOS LEGFONTOSABB RENDELKEZÉSEIRŐL

Az Országgyűlés 2007. november 26-án elfogadta a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. tv. (Tny.) módosításáról a 2007. évi CLVI. törvényt. E törvény a már 2006-ban elfogadott törvénymódosítással együtt – számos más, kisebb-nagyobb jelentőségű szabálmódosítás mellett – tartalmaz olyan rendelkezéseket is, amelyek a következő években számottevő mértékben változtatják meg a nyugdíjba vonulás feltételeit. Az új rendelkezéseket 2008. és 2013. között különböző időpontoktól vezetik be, amelyekről a Pedagógusok Lapja 2008. évi 2. számában részletesen írtam. Most a 2009. január 1-jétől alkalmazandó jogszabály-módosítások közül a legfontosabb tudnivalókról számolok be.

1. 2009. január 1-jétől a 2009. január 1-je előtt megállapított öregségi nyugdíjak (ideértve a bányásznyugdíjat, a szolgálati nyugdíjat, a polgármesterek öregségi nyugdíját és a közszolgálati járadékát is), rokkantsági nyugdíjak, baleseti rokkantnyugdíjak, özvegyi és szülői nyugdíjak, árvaellátások, baleseti hozzátartozói nyugdíjak összege 3,1%-kal emelkedik. A mezőgazdasági szövetkezeti öregségi, munkaképtelenségi és özvegyi járadékban, a mezőgazdasági szakszövetkezeti tagok növelt összegű öregségi munkaképtelenségi és özvegyi járadékában, valamint a baleseti járadékban részesülők ellátásai szintén 3,1%-kal nőnek.

Annak, aki saját jogú nyugdíjban és özvegyi nyugdíjban is részesül, mindkét ellátását 3,1%-kal emelt összegben folyósítják. Olyan esetben pedig, amikor a két ellátást (saját jogú és özvegyi nyugdíj) úgynevezett együttfolyósítási összeghatárban folyósítják, mert az érintett számára ez a kedvezőbb, az összeghatár a 352/2007. (XI. 23.) Korm. rendelet 10. §-a alapján 2009. január 1-jétől 66 980 Ft-ra emelkedik.

A nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások évenkénti emelése 2009. január hónapban elmaradt, az emelésre ugyanis nincs törvényi kötelezettség. Így az ellátások a következők:

Rokkantsági járadék 351/2007. (XII. 23.) Korm. rend. 4. § a) pont	32.610,-Ft
Rendszeres szociális járadék 351/2007. (XII. 23.) Korm. rend. 4. § b) pont	26.420,-Ft
Házastársi pótlék és a hozzá járó kiegészítés együttes összege 351/2007. (XII. 23.) Korm. rend. 2. §	19.970,-Ft
Házastárs után járó jövedelepótlék 351/2007. (XII. 23.) Korm. rend. 2. §t	13.860,-Ft
Az egészségkárosodási járadék maximális összege 351/2007. (XII. 23.) Korm. rend. 1. § (2) bek. b) pont	85.500,-Ft
Vakok személyi járadéka 351/2007. (XII. 23.) Korm. rend. 1. § (3) bek.	15.020,-Ft
A rehabilitációs járadék minimális összege: a (III. csoportú) rokkantsági nyugdíj legkisebb összegének 120%-a, 2007. évi LXXXIV. tv. 4. §	34.200,-Ft

Nyugdíjminimumok 2009-ben:

Az öregségi nyugdíj legkisebb összege 352/2007. (XII. 23.) Korm. rend. 7. §, 168/1997. (X. 6.) Korm. rend.	28.500,-Ft	
A rokkantsági nyugdíj 352/2007. (XI. 23.) Korm. rend. 8. §	a III. rokkantsági csoportban	28.500,-Ft
	a II. rokkantsági csoportban	29.800,-Ft
	az I. rokkantsági csoportban	30.850,-Ft
A baleseti rokkantsági nyugdíj 352/2007. (XI. 23.) Korm. rend. 9. §	a III. rokkantsági csoportban	28.600,-Ft
	a II. rokkantsági csoportban	30.000,-Ft
	az I. rokkantsági csoportban	31.000,-Ft
Az árvaellátás legkisebb összege 352/2007.(XII. 23.) Korm. rendelet 11. §	24.250,-Ft	

2. A 2006. január 1-jétől elkezdődött, az egyes meghatározott években megállapított nyugdíjakat érintő nyugdíjkorrekciós intézkedések fokozatos – több lépésben megvalósuló – végrehajtása keretében a 2009-ben esedékes emelésre a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXII. tv. rendelkezése szerint 2009. január helyett szeptember hónapban (szeptember 1-jétől kezdődően) kerül sor.

2009. szeptember 1-jétől korrekciós nyugdíjemelés címén

- az 1988. január 1-je és 1990. december 31-e közötti időponttól kezdődően megállapított saját jogú nyugellátásokat 2%-kal,
- az 1992. január 1-je és 1995. december 31-e közötti időponttól kezdődően megállapított saját jogú nyugellátásokat 4%-kal, valamint
- az 1997. január 1-je és 1998. december 31-e közötti időponttól kezdődően megállapított saját jogú nyugellátásokat 4%-kal kell emelni.

3. 2009. január 1-jétől előrehozott öregségi nyugdíj annak az 59. életévét betöltött nőnek illetve annak a 60. életévét betöltött férfinak állapítható meg, aki rendelkezik legalább 40 év (csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjhoz legalább 37 év) szolgálati idővel rendelkezik, és nem áll a Tbj. 5. § (1) bekezdésének a)-b) és e)-g) pontjai szerinti biztosítással járó jogviszonyban.

Az előrehozott öregségi nyugdíjra és a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra való jogosultság megállapítása, valamint az esetleges csökkentés [a Tny. 18/A. § (3) bekezdése] mértékének meghatározásakor továbbra is szolgálati időként kell figyelembe venni a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj folyósításának időtartamát, illetve a kordedvezményre jogot szerzett személy esetében a megszerzett szolgálati időt növelni kell a kordedvezmény időtartamával.

Az előrehozott öregségi nyugdíjra és a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra való megszerzés időpontjának azt az időpontot kell tekinteni, amikor a jogosult a jogosultság megszerzéséhez szükséges életkort betöltötte és a szolgálati időt megszerezte.

Annak a 62. életévét be nem töltött biztosítottnak, aki előrehozott, ill. csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra 2008. január 1-je előtt jogosultságot szerzett, a nyugellátása megállapításához a biztosítással járó jogviszonyt nem kell megszüntetni. (2009. december 31-éig dolgozhat korlátozás nélkül a nyugdíjfolyósítás mellett!)

Aki az előrehozott öregségi ill. csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj igénybeviteléhez szükséges életkort és szolgálati időt 2008-ban betöltötte, ill. megszerezte, a 62 éves kora előtt jogosultságot bármikor érvényesítheti, ha a már említett biztosítással járó jogviszonyát megszüntette. A jogosultság megállapításakor és a nyugdíjcsökkentés mértékének meghatározásakor az ún. gyermekkedvezményt továbbra is alkalmazni kell.

A nyugdíj összegének megállapításakor azonban a megállapítás időpontjában hatályos szabályokat kell alkalmazni.

4. 2009. január 1-jétől megállapítandó nyugdíjak összegének kiszámítása az előző (2008.) évi szabályokkal azonos módon történik, változás csak az ún. degresszió illetve valorizáció vonatkozásában hozott rendelkezésekben van.

A nyugdíj összegének kiszámításakor az 1988. január 1-jétől a nyugdíjazást megelőző napig elért bruttó járulékköteles jövedelemből számított évenkénti nettó keresetet az országos nettó átlagkereset egyes években történő növekedését alapul véve a nyugdíjazást megelőző év kereseti szintjéhez kell igazítani, valorizálni. A valorizációs szorzószámokat minden év márciusában kormányrendeletben határozzák meg KSH-adatok alapján.

A Tny. törvényben meghatározott módszerrel számított nyugdíj alapját képező havi nettó átlagkeresetet egy bizonyos összeg felett csak korlátozott mértékben lehet figyelembe venni, ez a degresszálás. Ez az összeg 2009. évben 258 000 Ft. Eszerint, ha a saját jogú nyugellátás alapját képező havi nettó átlagkereset 258 000 Ft-nál több, akkor

- a 258 001 – 293 000 Ft közötti átlagkereset 90%-át,
- a 293 001 – 331 000 Ft közötti átlagkereset 80%-át,
- a 331 001 Ft feletti átlagkereset 70%-át

kell a saját jogú nyugellátás megállapításánál figyelembe venni.

5. Nyugdíj folyósítása melletti foglalkoztatás

Változatlan az a rendelkezés, hogy mindazok, akik 62 éves koruk betöltése előtt öregségi nyugdíjasként (ideértve az előrehozott öregségi nyugdíjak mellett a koregredményes nyugdíjat, koregredményes nyugdíjat az ún. bányászdíjat és művészdíjat is) keresőtevékenységet folytatnak, ezt csak „jövedelemkorlátozás” mellett tehetik. A rendelkezések szerint mindaddig, amíg a nyugdíjazás adott évi járulékköteles jövedelme, keresete nem éri el az ún. éves keretösszeget – a tárgyév első napján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összegének tizenkétszeresét – keresete, jövedelme mellett a nyugdíjat is korlátozás nélkül felveheti.

2009-ben ez az éves keresetösszeg $71\,500\text{ Ft} \times 12 = 858\,000\text{ Ft}$. Ha azonban a keresete meghaladja az éves keretösszeget, akkor a következő hónap első napjától az év végéig a nyugdíj folyósítását szüneteltetni kell. Ha a keretösszeg túllépésére decemberben kerül sor, a december havi nyugdíjat vissza kell fizetni. E korlátozás megszűnik a 62. életév betöltésekor.

Akik 2007. december 31-én már saját jogú nyugdíjasok, korlátozás nélkül dolgozhatnak a nyugdíj folyósítása mellett 2009. december 31-éig. A fenti korlátozás csak 2010. január 1-jétől vonatkozik rájuk, ha akkor még 62 év alattiak.

2009. január 1-jétől a 62 évesnél fiatalabb rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjasok mindegyikére foglalkoztatásuk esetén azonosan vonatkoznak a szigorúbb szabályok. Eszerint keresőtevékenység folytatásakor megszűnik a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való jogosultság, ha a nyugdíjas hat egymást követő hónapra vonatkozó – személyi jövedelemadóval és járulékokkal csökkentett – keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének 90%-át, ill. ennek a megállapítását követően a rendszeres nyugdíjemelések mértékével növelt összegét, de legalább minimálbér összegét.

6. Változatlanul továbbra is él az a rendelkezés, hogy a saját jogú nyugellátásban részesülő személynek a nyugellátását kérelemre növelni kell minden, 2006. december 31-ét követően – ha 2007. április 1-jétől fizetett nyugdíjárulékot, azt követően – saját jogú nyugdíjasként történt foglalkoztatása, ill. egyéni vagy társas vállalkozóként kiegészítő tevékenysége 365 napja után, az általa ezen időszakban fizetendő nyugdíjárulék alapja havi átlagos összegének 0,5%-ával. Az erre irányuló kérelmet a lakhely szerint illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatóságon kell előterjeszteni.

7. 2009. január 1-jétől továbbra is megállapítható az **öregségi résznyugdíj**. Erre – 20 év szolgálati idő hiányában – az válik jogosulttá, aki legalább 15 év szolgálati időt szerzett és a 62. életévét betöltötte.

8. 2009. január 1-jétől nem szűnik meg a nyugdíjminimum intézménye, tehát bizonyos feltételek fennállása esetén – a résznyugdíjak kivételével – továbbra is jogszabály határozza meg a társadalombiztosítási nyugellátások legkisebb összegét.

9. Méltányossági alapon továbbra lehet nyugdíjemelést, egy-szeri segítyt kérelmezni a lakóhely szerint illetékes regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóságoknál. A méltányossági nyugdíjemelés iránti kérelmek rangsorolásakor előnyben részesül, aki idős, rokkant, egyedülálló vagy hosszú – férfiak esetében legalább 35, nők esetében minimum 30 év – szolgálati időt szerzett. Méltányossági alapon háromévente növelhető a nyugdíj.

10. A 13. havi nyugdíjra vonatkozó új szabályok

A 13. havi nyugdíjra az **jogosult**, aki 2008-ban vagy azt megelőzően a 62. életévét betöltötte és a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer keretében járó vagy azzal egy tekintet alá eső rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjban vagy hozzátartozói nyugellátásban – ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat – részesül.

A 13. havi nyugdíjra életkortól függetlenül jogosultak a rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülők, továbbá – az ideiglenes özvegyi nyugdíjban részesülők kivételével – azok, akik hozzátartozói nyugellátásként özvegyi nyugdíjban, árvaellátásban vagy szülői nyugdíjban részesülnek. 2009-ben a 13. havi nyugdíj összege nem lehet több, mint 80 ezer Ft, amelyet változatlanul két részletben fizetnek ki.

Aki egyidejűleg több nyugellátásban részesül, az a 13. havi nyugdíj tárgyevi összegére folyósított nyugellátások együttes összegét alapul véve jogosult, azzal, hogy az összeg a 80 000 Ft-ot nem haladhatja meg.

A meghatározásnál nem lehet számításba venni az ideiglenes özvegyi nyugdíj és a rehabilitációs járadék mellett

- a nem társadalombiztosítási ellátások (pl. rendszeres szociális járadék, átmeneti járadék, bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka, rokkantsági járadék, házastársi pótlék és jövedelem pótlék),
- az egyes személyi szabadságot korlátozó intézkedésekkel, valamint a semmissé nyilvánított elítéléssel összefüggésben megállapított nyugdíjemelés,
- a nemzeti helytállásért elnevezésű pótlék,
- az 1991. évi XII. törvény alapján megszüntetett nyugdíjkiegészítés helyébe lépett pótlék,
- a kárpótlási törvények alapján járó életjáradékok összegét.

A szociális biztonsági (szociálpolitikai) egyezmények és az EU koordinációs rendeletei alapján nyugellátásban részesülő nyugdíjasok esetében a magyar jogszabályok szerint elismert szolgálati idő tartamának megfelelő – a magyar szerződő felet terhelő – arányos részt kell a tizenharmadik havi nyugdíj kiszámításánál figyelembe venni.

Horváth Erzsébet tb-szakreferens

A koregredményes nyugdíjról

A koregredményes nyugdíjazásról szóló 181/1196. (XII. 6.) Korm. rendelet 2009. január 1-jei hatállyal módosította a 334/2008. (XII. 30.) Korm. rendeletet, amely szerint – egyebek között – „A munkáltató – legkorábban a koregredményes nyugdíjba vonulás időpontját megelőzően egy évvel – megállapodhat a munkavállalóval annak koregredményes nyugdíjazásáról, ha a munkavállaló az öregségi nyugdíjkorhatárnál öt évvel alacsonyabb életkort legkésőbb a koregredményes nyugdíjba vonulás időpontjáig betölti, továbbá rendelkezik a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvénynek (a továbbiakban: Tny.) a koregredményes nyugdíjba vonulás időpontjában alkalmazandó rendelkezéseiben az előrehozott öregségi nyugdíj, illetve a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj igénybevételéhez előírt és az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv által előzetesen igazolt szolgálati idővel. Nem köthető megállapodás azzal a munkavállalóval, aki az előrehozott öregségi nyugdíj, illetve a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj igénybevételéhez előírt életkort betöltötte vagy a koregredményes nyugdíjba vonulás időpontjáig betölti.”

A koregredményes nyugdíjazás további feltétele, hogy

– a munkáltató a munkavállaló előrehozott öregségi nyugdíjra jogosító korhatárának az eléréseig a – nyugdíjbiztosítási igazgatósági szerv által megállapított – nyugdíjának az évenkénti emelések és

kiegészítések nélküli összegét a fizetésrésztesítés kézhezvételét követő 15 napon belül a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság elkülönített számlájára egy összegben befizeti. (A koregredményes nyugdíjra jogosultaknak addig nem folyósítanak nyugdíjat, amíg a munkáltatója eleget nem tesz a vállalt fizetési kötelezettségének!)

– a munkáltató az előbb említetteken kívül megtéríti a fizetési értesítésben foglaltak szerint az első tényleges folyósítás naptári évében irányadó összegben a postaköltségeket is annyi naptári hónapra, amennyire a koregredményes nyugdíjat folyósítani kell.

Új rendelkezés, hogy a koregredményes nyugdíj akkor állapítható meg, ha a munkavállaló meghatározott biztosítással járó jogviszonya (munkaviszonya, közalkalmazotti jogviszonya, bírósági és ügyészségi szolgálati jogviszonya, bedolgozói jogviszonya, a szövetkezeti tag munkaviszony-jellegű munkavégzésre irányuló jogviszonya) a koregredményes nyugdíjba vonulás időpontjáig megszűnik.

A munkáltató a megállapodás megkötésétől számított 15 napon belül az illetékes nyugdíjbiztosítási szervnek megküldi a megállapodást, valamint a munkavállaló igénybejelentését, és egyúttal nyilatkozik a már ismertetett kötelezettségvállalásról.

A kifizetett nyugdíjösszeget a gazdálkodó szervezet a költségei, a költségvetési szerv a megtakarításai terhére számolja el.

A korengedményes nyugdíjat – a megszerzett szolgálati időtől függően – a Tny.-nek a korengedményes nyugdíjba vonulás időpontjában alkalmazandó rendelkezéseiben az előrehozott öregségi nyugdíjra, illetve a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra előírt szabályok szerint kell megállapítani.

A módosítás következtében egyrészt az igénybevételi lehetőség egy évvel meghosszabbodott, másrészt a munkáltató a női munkavállalókkal is köthet megállapodást a korengedményes nyugdíjazásról, amire eddig azért nem volt lehetőség, mert a nők korengedményes és előrehozott öregségi nyugdíjra jogosító életkora (57. életév) egybeesett.

A 334/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet alapján 2009. évben a munkáltatók az 1952-ben született nőekkel és férfiakkal legkorábban az 57. életévük betöltésétől, míg az 1952. évet megelőzően (azaz az 1951-ben, az 1950-ben, valamint az 1949-ben) született férfiakkal legfeljebb az előrehozott öregséginyugdíj-jogosultsághoz szükséges életkor (a 60. életév) betöltését megelőzően köthetnek megállapodást korengedményes nyugdíj igénybevételére.

Korengedményes nyugdíj akkor állapítható meg, ha

– a munkavállaló a korengedményes nyugdíjra való jogosultsághoz szükséges életkort és szolgálati időt 2009. 12. 31-ig betölti, illetve megszerzi, továbbá

– a megkötött megállapodást az illetékes nyugdíjbiztosítási szervhez 2009. 12. 31-ig benyújtják.

Abban az esetben, ha a korengedményes nyugdíjazásra vonatkozó megállapodást 2009. január 1-jéig megkötötték, és legkésőbb 2009. január 31-ig az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szervhez be is nyújtották, a korengedményes nyugdíjazásra – nevezetesen a szükséges szolgálati idő és a jogviszony megszüntetése tekintetében – nem a 2009. január 1-jén, hanem a 2008. december 31-én hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni.

Az igényt a munkavállaló lakóhelye szerint illetékes regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóságon, az erre a célra rendszeresített ONYF. 3515-270. és az ONYF. 3515-272/B jelű formanyomtatványon kell előterjeszteni, de elektronikusan is benyújtható.

MUNKAJOGI KÉRDÉSEK

Mikor kell a gazdasági vezetőt magasabb vezetői, vezetői munkakörbe kinevezni?

Levellek sokasága bizonyítja, hogy a 2009. 01. 01. napjával módosult jogszabályi rendelkezések a gazdasági vezetők tekintetében is nehezen értelmezhetőek.

A könnyebb eligazodás érdekében ismertetem az irányadó jogszabályi rendelkezéseket, és egyben – remélem? – segíték értelmezésükben és alkalmazásukban.

Jogszabályok és rövidítésük:

- A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. számú törvény (Kjt.)
- A Kjt. oktatási-nevelési intézményekben történő végrehajtásáról rendelkező 138/1992. (X. 8.) kormányrendelet (Vhr.)
- Az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) kormányrendelet (R.)
- A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény módosításáról rendelkező 2008. évi LXI. törvény (Kjt. m.)
- A költségvetési szervek jogállásáról és gazdálkodásáról szóló 2008. évi CV. számú törvény (T/2.)
- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. számú törvény (Köt. tv.)

Alkalmazandó rendelkezések

A Kjt. 23. § (1)-(2) bekezdése egyebek között az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

„23. § (1) A magasabb vezetői, illetve vezetői feladat ellátása önálló munkakörben (a továbbiakban: kinevezett vezető), illetőleg magasabb vezető, illetve vezető megbízással (a továbbiakban: megbízott vezető) történik.”

„(2) A munkáltató vezetője és helyettese, valamint a munkáltató működése szempontjából meghatározó jelentőségű feladatot ellátó vezető magasabb vezetőnek minősül. A magasabb vezető, valamint a vezető munkaköröket, illetve megbízásokat, továbbá a kinevezés, illetve a megbízás feltételeit a végrehajtási rendelet határozza meg.”

A Kjt. 23. § (2). bekezdésében adott felhatalmazás alapján a Vhr. 5. § (1) bekezdése értelmében:

„5. § (1) A közoktatási intézményben – az intézmény gazdálkodási jogosítványaitól függetlenül

a) magasabb vezető megbízásnak minősül:

aa) a helyi önkormányzat képviselőtestülete, közgyűlése, illetve a fenntartó vezetője vagy megbízottja által adott intézményvezetői megbízás, valamint a tagintézmény vezetésére szóló igazgatói, óvodavezetői megbízás, többcélú intézményben az intézményegység vezetőjének (igazgatójának, óvodavezetőjének, kollégiumvezetőjének) a megbízása,

ab) az intézményvezető-helyettesi megbízás;

b) vezető megbízásnak minősül a tagintézmény-vezetői, az intézményegységvezető-helyettesi, a tagintézményvezető-helyettesi, a

tagozatvezetői, a gyakorlatioktatás-vezetői, a gyakorlatioktatás-vezető-helyettesi és gyakorlóhely-vezetői megbízás;

c) az a)-b) pontokban foglaltaktól eltérően magasabb vezetői munkakör:

ca) a központiműhely-vezetői munkakör a központiműhely-vezető-helyettesi munkakör,

cb) a gazdasági, az ügyviteli, a műszaki, a személyzeti intézményvezető-helyettesi munkakör,

d) vezetői munkakör: a gazdasági, az ügyviteli, a műszaki, a személyzeti vezetői munkakör.”

A R. 18/A. § (1)-(2) bek.-e szerint:

„18/A. § (1) E rendelet alkalmazásában gazdasági vezető: a költségvetési szerv pénzügyi-gazdasági, ezen belül különösen tervezési, végrehajtási, beszámolósi, könyvvezetési és meghatározott ellenőrzési feladatainak ellátásáért felelős személy.

(2) A gazdasági vezető feladatait - a minisztérium kivételével - a költségvetési szerv vezetőjének (vezetőinek) közvetlen vezetése és ellenőrzése mellett látja el, a pénzügyi-gazdasági feladatok tekintetében - a minisztérium és az önkormányzati hivatal kivételével - annak (azoknak) helyettese, abban az esetben is, ha munkaköri elnevezése, beosztása ezt nem jelöli.”

Vhr.

Melléklete határozza meg az egyes fizetési osztályokba tartozó közalkalmazotti munkaköröket, így az egyéb munkakörök között azokat, amelyekben a gazdasági, ügyviteli feladatok ellátása történhet.

„Egyéb munkakörök

ügyintéző szakértő, ... ügyintéző, gazdasági dolgozó, ügyviteli dolgozó”.

A Kjt. 41. § (6)-(7) bek.-e

„(6) Ha a közalkalmazott magasabb vezetői, illetve vezetői megbízása e törvény erejénél fogva magasabb vezetői vagy vezetői munkakörre alakult át,

a) a határozatlan, illetve határozott idejű magasabb vezetői, illetve vezetői megbízást - a b) pontban foglaltak kivételével - határozatlan időre szóló magasabb vezetői vagy vezetői munkakörre szóló kinevezésnek kell tekinteni,

b) az a) pontban foglaltaktól eltérően, ha a vezetői feladatok határozott időre szóló ellátását törvény írja elő, a magasabb vezetői, illetve vezetői megbízást az annak lejártáig tartó határozott idejű magasabb vezetői vagy vezetői munkakörre szóló kinevezésnek kell tekinteni azzal, hogy a határozott idő lejártá előtt a közalkalmazott kérelmére a 30/A. § megfelelő alkalmazásával másik munkakört kell felajánlani. Ha nincs felajánlható munkakör, vagy a közalkalmazott a felajánlott munkakört elutasítja, a határozott idő lejártakor a közalkalmazotti jogviszonyát a munkáltatónak ezen okra hivatkozással felmentéssel meg kell szüntetnie, és a munkakör elutasítása esetén megfelelően alkalmazni kell a 37. § (9) bekezdését,

c) illetményét a Kjt. e törvény 22. §-ával megállapított 66/A. §-a szerint kell megállapítani.”

„(7) 2009. január 1-jétől 2009. december 31-ig a Kjt. 66/A. §-át és 3. számú mellékletét azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a kinevezett vezető garantált illetménye az ezek által meghatározott összeg kilencven százaléka. A 2009. január 1-jétől a magasabb vezető vagy vezető munkakört betöltő közalkalmazott illetményként legalább a 2008. december 31-én irányadó illetményének, valamint a Kjt. 70-71., valamint 74. és 75. §-a alapján irányadó rendszeres illetménypótlékainak együttes összegére jogosult, ha ez magasabb, mint a Kjt. 66/A. §-a és 3. sz. melléklete alapján meghatározott összeg kilencven százaléka. Ha a vezető a Kjt. 72. §-ában szabályozott pótléokra volt jogosult, azt az illetmény összegébe nem kell beszámítani, és arra az átalakulást követően is önálló jogcímen jogosult.”

A Kjt. 66/A. §-a

66/A. § (1) A kinevezett vezető garantált illetménye a vezetői illetményalap és a vezetői munkakör képzettségi osztályához tartozó szorzószám szorzatából áll.

„(2) A vezetői illetményalapot évente az állami költségvetésről szóló törvény állapítja meg úgy, hogy az nem lehet alacsonyabb, mint az előző évi illetményalap.

(3) A kinevezett vezetői munkakört:

a) a középfokú képzettségi osztályba kell sorolni, ha betöltéséhez a 61. § (1) bekezdés d) és e) pontjába tartozó,

b) a felsőfokú 1. képzettségi osztályba kell sorolni, ha betöltéséhez a 61. § (1) bekezdés f) és g) pontjába tartozó,

c) a felsőfokú 2. képzettségi osztályba kell sorolni, ha betöltéséhez a 61. § (1) bekezdés h)-j) pontjába tartozó iskolai végzettség, szakképzettség szükséges.

(4) A képzettségi osztályokhoz tartozó, a kinevezett magasabb vezetőre, illetve a vezetőre vonatkozó szorzószámokat a 3. számú melléklet tartalmazza.”

A Kjt. 3. sz. melléklete

3. számú melléklet az 1992. évi XXXIII. törvényhez

Szorzók a vezetői illetményalap arányában:			
	Középfokú	Felsőfokú 1	Felsőfokú 2
Magasabb vezető	-	2,00	2,40
Vezető	1,00	1,70	2,00

A „T” 8. §-a

„8. § (1) E törvény alkalmazásában

a) **irányító szerv:** a költségvetési szervvel, illetve annak gazdálkodásával kapcsolatos, a (2) bekezdésben, valamint külön jogszabályban meghatározott irányítási jogokkal felruházott szerv vagy személy;

(2) **Ha törvény eltérően nem rendelkezik, a költségvetési irányítási jog** (a továbbiakban: irányítási jog) a következő hatáskörök gyakorlásának jogát jelenti:

c) **a költségvetési szerv gazdasági vezetőjének kinevezése vagy megbízása, felmentése vagy a megbízás visszavonása, díjazásának megállapítása,...**

A Köt. tv. 54. § (1) bek.-e

„54. § (1) A közoktatási intézmény vezetője felelős az intézmény szakszerű és törvényes működéséért, a takarékos gazdálkodásért, **gyakorolja a munkáltatói jogokat**, és dönt az intézmény működésével kapcsolatban minden olyan ügyben, amelyet jogszabály vagy kollektív szerződés (közalkalmazotti szabályzat) nem utal más hatáskörébe.”

Összegezve és magyarázva:

1) A gazdasági feladatokat ellátó személy – munkaköri elnevezésétől, beosztásától függetlenül – az intézmény vezetőjének helyettese, következésképpen magasabb vezetőnek minősül, és – véleményem szerint – pályázat útján bízható meg, illetve nevezhető ki. A törvény hatálybalépésekor jogviszonyban álló közalkalmazotti jogviszonya azonban külön pályázatás nélkül fennáll.

2) Gazdasági vezetői munkakőről csak önálló gazdálkodással rendelkező költségvetési szervnél lehet beszélni, hiszen a Vhr. melléklete ilyen munkakört nem nevesít.

3) Az előző pontokban írtak következtében a gazdasági vezetőt kizárólag az önálló gazdálkodási joggal felruházott oktatási-nevelési intézményben kell magasabb vezetői munkakörbe kinevezni, azaz kinevezését a munkakör és az illetmény tekintetében 2009. 01. 01. napjától módosítani.

Mi tehát a teendő?

a) **A kinevezést módosítani:**

- munkakör: gazdasági vezető,
- illetmény: a Kjt. 66/A. §-a és 3. számú melléklete szerint;

b) **az illetmény megállapításánál ajánlható eljárás:**

- megállapítani a Kjt. 66/A. §-a és 3. sz. melléklete szerint számított illetmény 90%-t,

- a 2008. 12. 31. napján érvényes besorolási illetmény + (ha van) további szakképesítés hasznosításáért járó illetmény-növekmény + (ha van) munkáltatói döntésen alapuló illetményrész + a megjelölt pótlékok együttes összegét kiszámítani,

- a két összeget összehasonlítani,

- amennyiben a 2008. 12. 31. napján érvényes összeg magasabb, mint az új illetmény 90%-a, úgy a kinevezésben a **garantált illetmény** soron a Kjt. 66/A. §-a és 3. sz. melléklete szerint számított összeget, **munkáltatói intézkedésen alapuló illetményként a különbözetet feltüntetni.**

Ki készíti el a kinevezés módosításokat?

Tekintettel arra, hogy törvény eltérő rendelkezése következtében a T. 8. §-nak idézett rendelkezései nem alkalmazhatóak, **a kinevezés módosítása a gazdasági vezető felett munkáltatói jogkört gyakorló intézményvezető joga és kötelessége.**

A Magyar Államkincstártól kapott tájékoztatás szerint a megváltozott kulcs-számot már közölték az intézményekkel, a nyomtatványok elkészítését megkezdték.

Dr. Selmeciné dr. Csordás Mária
vezető jogtanácsos, ILO-közvetítő és -döntőbíró

A munkaszüneti napok körüli munkarendről szóló rendelet módosításának problémái

A 2009. évi munkaszüneti napok körüli munkarendről a 16/2008. (IX. 26.) SZMM rendelet 2. §) pontja úgy rendelkezett, hogy a naptár szerint január 10-ére eső pihenőnapot január 2-án (pénteken) kell kiadni. A gázszolgáltatás vonatkozásában kialakult helyzet miatt azonban január 7-én az OÉT-ben az a megállapodás született, miszerint a fenti rendelkezés úgy változik, hogy a január 2-ai pihenőnapot március 28-án kell ledolgozni, és így a január 10-ei szombat heti pihenőnapnak minősül. A módosítás számos olyan problémát vet fel, amely a későbbiekben még vitára adhat okot.

1. Súlyos alkotmányossági kifogások vehetők fel, hiszen a módosítás már kiadott munkarendeket, munkaidő-beosztásokat érint, és a munkáltatóknak nem volt lehetősége arra, hogy minderre felkészüljenek. A legnagyobb probléma, hogy az intézkedés ténylegesen az Mt. által meghatározott munkaidő, illetve pihenőnapok számát módosítja. Csökkenti a januári, illetve növeli a március hónapra eső munkaidőalapot, hiszen január hónapba eggyel több, márciusba viszont eggyel kevesebb heti pihenőnap esik, ami elvileg januárban rendkívüli

munkavégzés, illetve márciusban pedig állásidő felmerülésére vezethet. Az Mt. 125. § (5) bekezdése a munkaidőalap módosítására nem ad felhatalmazást, a munkaszüneti napok körüli munkanapok, illetve pihenőnapok felcserélésének nem ez a célja. A munkaszüneti napok körüli munkarendről szóló rendeletek eddig mindig úgy határozták meg a munkanapok, illetve a pihenőnapok cseréjét, hogy arra egy hónapon belül sor került, így a csere a havi munkaidő, illetve az egyes naptári hónapokba eső heti pihenőnapok mértékét sosem érintette. Mivel az alacsonyabb szintű miniszteri rendeletben – külön, erre vonatkozó törvényi felhatalmazás nélkül – nem lehet módosítani az Mt. által meghatározott munkaidő, illetve pihenőnapok mértékét, véleményünk szerint a módosított rendelet betartása, illetve az attól való eltérés miatt a munkáltatókat hátrány nem érheti. Megítélésünk szerint – függetlenül attól, hogy a munkáltatók a január 2-án ténylegesen kiadott pihenőnapot március 28-án vagy a módosítás ellenére mégis január 10-én dolgozhatják le – a rendelet végrehajtásával kapcsolatban csak az vizsgálható, hogy a munkavállaló a január és a március hónap

vonatkozásában, együttesen a törvény szerinti heti pihenőnapokat megkapta-e.

2. A rendelettel kapcsolatban – a jelen módosítástól függetlenül, általánosságban – elmondható, hogy alkalmazása csak az általános munkarendben (az 5 napos, hétfőtől péntekig, napi 8 órában) történő foglalkoztatás esetén kötelező. A rendelet 1. § (2) bekezdése ugyanis eleve kiveszi a személyi hatály alól a megszakítás nélkül üzemelő és a rendeltetése folytán a munkaszüneti napokon is működő munkáltatónál, illetve az ilyen jellegű munkakörben foglalkoztatott munkavállalókat. A 3. § pedig felhatalmazást ad a munkáltatók számára, hogy az általánostól eltérő munkaidő-beosztásban foglalkoztatott munkavállalók munkarendjét a rendelet 2. §-ában foglaltaktól eltérően is meghatározhassák. Így a munkaidőkeret és az egyenlőtlen munkaidő-beosztást alkalmazó munkáltatók maguk dönthetik el, hogy az érintett munkavállalói kör vonatkozásában alkalmazzzák-e a rendeletet, vagy inkább az általános munkajogi szabályok alapján osztják be a munkaszüneti nappal érintett héten a munkaidőt. Ebből következik, hogy a rendelet módosítása nem érinti egyrészt azokat a munkáltatókat, akikre a hatálya ki sem terjed, másrészt azokat, az általánostól eltérő munkarendet alkalmazó munkáltatókat, akik a január hónapra vonatkozó munkarendet, illetve munkaidő-beosztást eleve nem a rendelet alapján határozták meg.

2.1. Probléma lehet azonban az, hogy ha egy munkáltató nem köteles ugyan a rendelet szerinti szabályok alkalmazására, de a január 2-ai nap vonatkozásában mégis a rendelet szerint járt el, megteheti-e, hogy a rendelet módosítását már nem alkalmazza, és az előző héten kiadott pihenőnapot mégis január 10-én (és nem március 28-án) dolgozhatja le? Véleményünk szerint a munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók esetében nincs akadálya, hiszen ez az Mt. általános szabályaival összhangban áll. Az Mt. 124. § (5) bekezdése lehetővé teszi a heti pihenőnapok részben vagy egészben történő összevont kiadását. Ha a kollektív szerződés vagy a felek megállapodása (az előírt szabályok szerint) hosszabb időszakot nem állapít meg, akkor a munkáltató egyoldalúan is jogosult arra, hogy a heti pihenőnapokat kéthetente részben összevontan adja ki. Ha tehát a munkáltató január első hetében 3, a második héten pedig 1 pihenőnapot ad ki, ez a megoldás a hivatkozott rendelkezéssel teljes mértékben összhangban áll. Ebben az esetben a második héten, a január 10-ei szombatra elrendelt munkavégzés rendes munkaidőnek minősül, hiszen a pihenőnapot az előző héten már kiadták.

2.2. A fentiekből levonható az a következtetés, hogy az általános munkarendben foglalkoztatott munkavállalók esetében a rendeletet, illetve módosítását egyaránt alkalmazni kell.

Véleményünk szerint azonban – éppen a már jelzett alkotmányossági kifogásokra tekintettel – a rendeletmódosítás alkalmazásának kérdését nem lehet ilyen egyszerűen, pusztán az általános munkajogi szabályok és jogértelmezési elvek alapján megítélni. Ez ugyanis sok munkáltatónál indokolatlan és jelentős többletköltség felmerüléséhez vezethetne, ami nem áll összhangban a rendeletmódosítás céljával. Ha a módosítás alkalmazásával kapcsolatban kizárólag az általános szabályokból indulunk ki, a következőket kell számításba vennünk. Amennyiben a munkáltató még a rendelet módosítása előtt megszervezte a január 10-ei munkavégzést (ügyfeleket, beszállítást szervezett, megrendeléseket kötött le), de utóbb mégis pihenőnapot kell adnia erre a napra, ez önmagában jelentős anyagi és erkölcsi veszteséggel járhat. Ha ennek elkerülése

érdekében a munkáltató úgy dönt, hogy mégis az eredeti munkaidő-beosztás szerint jár el, és az utólag heti pihenőnapnak minősített január 10-ére munkavégzést rendel el, ez – az általános munkajogi szabályok szerint – úgy értékelhető, hogy a munkáltató heti pihenőnapra vonatkozó rendkívüli munkát rendelt el. Ez szintén jelentős többletköltséggel jár, amit tovább növelhet az a körülmény, hogy a rendelet módosítása értelmében március 28-a is munkanapnak minősül, amire további munkabért, vagy ha e napra mégsem rendelnek el munkavégzést, állásidőre járó díjazást kell fizetni. Ez tehát azt jelentené, hogy a munkáltatónak – a váratlan jogszabályi módosítás következtében – indokolatlanul, aránytalan mértékű többletköltséget okoz az általa szabályosan kiadott, eredetileg többletköltséggel nem járó munkaidő-beosztás tényleges végrehajtása. Véleményünk szerint azonban az iméntiekkel kapcsolatban nem hagyható figyelmen kívül, hogy a példában említett rendkívüli munkavégzés, illetve esetleges állásidő éppen azért merülhet fel, mert a rendelet módosítása – az Mt. általános szabályaival ellentétesen – részben csökkentette, részben pedig növelte a január, illetve a márciusra eső munkaidőalapot és a heti pihenőnapok mértékét. Mivel a rendelet módosításának ténylegesen nem ez volt a célja, kialakítható olyan értelmezés is, miszerint a rendelet végrehajtása, illetve az attól való eltérés nem vezethet rendkívüli munkavégzés, illetve állásidő megállapítására.

3. Nemcsak az okozhat problémát, ha a munkáltatók eltérnek a rendelet-módosításban foglaltaktól.

Ha a munkáltató a január 2-án kiadott pihenőnapot a módosítás szerint március 28-án adja ki, ez a megoldás az óra-, illetve a teljesítménybérrel díjazott munkavállalók számára a január hónapban egy napi bérkieséshez vezet. A módosítás miatt ugyanis januárban a munkanapok száma eggyel csökkent, és a heti pihenőnapra a munkavállalót nem illet meg díjazás. A március hónapban ugyan eggyel nő a munkanapok száma, és így a januárban elveszített egy napi bért a munkavállalók majd a márciusi bérral (áprilisban) megkapják, a rendelet módosításából következő megoldás mégis sok munkavállalót aránytalanul sújthat. Ennek elkerülése érdekében alkalmazható az a lehetőség, hogy a munkáltató a januári bérfizetéskor egy napi bért munkabér-előleg címén fizet ki, amelyet utóbb, az Mt. 161. § (2) bekezdése alapján, a márciusi (magasabb összegű) munkabérből a munkavállaló külön hozzájárulása nélkül is levonhat. Ez a megoldás abban az esetben is lehetőséget adhat a felek közötti elszámolásra, ha a munkavállaló munkaviszonya valamely okból még március 28-a előtt megszűnne.

A havidíjas munkavállalók számára – a tényleges munkanapok számától függetlenül – minden hónapban azonos mértékű díjazást kell fizetni. Ezért a rendelet módosítása a havidíjas munkavállalók számára nem okoz keresetvesztést. A munkáltatónak azonban egy napi bérveszteséggel kell számolnia, ha a havidíjas munkavállaló munkaviszonya szűnik meg március 28-a előtt. Ez esetben ugyanis a munkáltató a rendelet módosítása miatt kénytelen januárban egy nappal kevesebb munkáért a teljes havibért kifizetni, és ez a kifizetés nem követelhető vissza a munkavállalótól arra tekintettel, ha ezt a napot márciusban nem dolgozza le.

A Munkaügyi Értesítő 2009. januári száma alapján összeállította: *dr. Selmeciné dr. Csordás Mária* vezető jogtanácsos, ILO-közvetítő és -döntőbíró

Egyiptológia mindenkinek!

A *Vámbéry Ármán Keleti Szabadegyetem* szombati napokon tartja egyiptológia oktatását az ókori Egyiptom történetéről, régészetéről, művészetéről, a hieroglifák csodálatos világáról. A hallgatók és érdeklődők egyiptomi tanulmányúton vesznek részt.

Tájékozódni a www.vambery.research.hu honlapon,
érdeklődni és regisztrálni a vambery@invitel.hu e-mailcímen
vagy a **06-70-654-71-90-es telefonon** *Janositz Brigittánál* lehet.

AZ ADÓJOGSZABÁLYOKRÓL

Az alábbiakban tájékoztatást adunk a 2009. évben hatályos adójogszabályokról a részeiről, amelyek a szakszervezeti tisztviselők számára fontosak. Az évről évre változó 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról legutóbb 2008. december 1-jén módosult (2008. évi LXXXI. tv., MK 2008/174. sz.). E témában mindenre kiterjedő, részletes összeállítást a HVG Adó 2009 címmel megjelent különszámában találunk.

Adótábla, adójóváírás

A személyi jövedelemadó mértéke nem változott.

1 millió 700 ezer forint sávhatárig 18%-os, az ezt meghaladó rész után 36% a személyi jövedelemadó.

Az adójóváírás a bérjövedelem 18%-a, de jogosultsági hónaponként legfeljebb 11 340 Ft.

A jogosultsági hónap az, amikor a magánszemély bérjövedelmet kapott.

Az adójóváírás teljes összegében 1 millió 250 ezer forint éves összjövedelemig, csökkenő összegben 2 millió 762 ezer forintig érvényesíthető.

Munkáltatói adómegállapítás

A magánszemély akkor nyilatkozhat a munkáltatójának arról, hogy kéri a munkáltatói adómegállapítást, ha az adóévben csak munkáltatóktól, költségvetési szervektől, illetményszámfejtés körébe tartozó kifizetőktől szerzett olyan bevételt, amelyet nyilatkozat hiányában önadózóként kellene bevallania.

A munkáltató eldöntheti, vállalja-e az adó megállapítását.

Egyszerűsített bevallás

2009. január 1-jétől az önadózásnak új formája az adóhatóság közreműködésével benyújtott bevallás. Ez a forma már a 2008. évi adókötelezettség teljesítésére is választható.

Kiküldetési rendelvény

2009. január 1-jétől nem jövedelem a kiküldetési rendelvény alapján elszámolt hivatali utazás költségterítése. A munkáltató kifizetheti a hivatalos útra igénybe vett saját gépjármű üzemanyag-fogyasztási normája és az adóhatóság által közzétett üzemanyagár szerint a megtett út üzemanyagköltségét, továbbá kilométerenként 9 forint elszámolható a saját személygépkocsi használatára, a feltüntetett kilométerre.

A kiküldetési rendelvény alapján kapott költségterítés miatt nem kell cégautó-adót fizetni.

A kiküldetési rendelvényt 2 példányban szükséges kiállítani. Tartalmaznia kell: az utazás célját, időtartamát, útvonalát, a futásteljesítményt, az utazás költségterítését, a fogyasztási normát és az üzemanyagárát. A másolatot a magánszemély kapja.

Változás

2009. január 1-jétől megszűnik a béren kívüli adómentességre vonatkozó 400 ezer forintos korlát, és csak az egyedi korlátok maradnak érvényben.

2009. február 1-jétől az iskolarendszerű képzés esetén a munkáltató által átvállalt képzési költség adómentesen 1 évenként nem lehet több a minimálbér (71 500 Ft/hó) két és félszeresénél. Akkor nem számít a magánszemély jövedelemének a kapott képzési költség terítése, ha a képzést a munkáltató rendelte el, és az a munkakör betöltéséhez szükséges.

Művelődési intézményi szolgáltatás

2009. január 1-jétől új adómentes jogcím a könyvtári, levéltári,

múzeumi, egyéb kulturális tevékenységet folytató szervezetnek a tevékenységi körébe tartozóan nyújtott ingyenes szolgáltatás.

Természetbeni juttatások

A társadalmi szervezet reprezentációként felhasználhatja a 10 ezer forint egyedi értéket meg nem haladó ajándékot. Figyelembe kell venni az éves összes bevételt vagy az összes ráfordítást, melyek 10%-ának az 54%-át lehet felhasználni. Minden esetben a kisebb összeg vehető figyelembe. Ajándéktárgy helyett utalvány is adható, de csak olyan, amelyen szerepel, hogy milyen termékre vagy szolgáltatásra váltható be.

Szakkönyvvásárlás

A központi költségvetésből a pedagógusoknak adómentesen változatlanul 14 000 Ft/fő támogatás jár.

Üdülési csekk, amelyet a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány bocsát ki. Évente legfeljebb az adóév első napján érvényes havi minimálbér összegét meg nem haladó részben lehet adómentesen felhasználni. Az üdülési csekk kiadásáról nyilvántartást szükséges vezetni.

Étkezési hozzájárulás

Összege nem változott. A munkavállaló 6 000 forint értékben kaphat utalványt, vagy 12 000 forintot meg nem haladó összegben, számlával igazoltan, meleg étkezést vehet igénybe.

A **munkáltató** a magánszemélynek nyugdíjba vonulásakor egyszeri alkalommal ajándéktárgyat adhat 15 000 forint értékben.

A munkáltató a munkavállalójának munkaruházati terméket adhat, amelyről szükséges előzetesen elfogadott munkaruházati jegyzék. Ennek tartalmaznia kell a kihordási időt is.

A munkáltató a munkavállaló részére a helyi utazás igénybevételeire szolgáló bérletet adhat teljes értékben, amelyről a munkavállalónak számlával szükséges elszámolnia, de a munkáltató éves bérlet formájában megvásárolhatja ezt a szolgáltatást.

Amennyiben a munkáltató engedélyezte munkavállalójának a saját gépkocsi használatát a munkahelyre bejáráshoz, változatlanul 9 Ft/km összeget lehet fizetni.

A **társadalmi szervezet** évente egyszer 5 000 forint tárgyjutalmat adhat, valamint évente három alkalommal tagjainak vagy a közeli hozzátartozóknak a minimálbér 10%-ának – 7 150 forint – értékében adómentesen ajándéktárgyat, akár utalvány formájában is, melyen szerepelni kell a termék vagy a szolgáltatás megnevezésének.

Az a társadalmi szervezet, amelynek az alapszabálya tartalmazza, hogy önszegélyezési feladatot is ellát, adhat szociális és temetési segélyt. Mindkét esetben a segélyt igénybe vevőnek írásban kell kérnie és indokolnia, hogy milyen rendkívüli helyzet adódott a családban, amely szükségessé teszi a segély folyósítását. Temetési segély csak az egyenesági leszármazott halála esetén adható a szakszervezeti tagnak, akinek nem kell számlát benyújtania.

Amennyiben szükséges vasúti vagy távolsági autóbussz igénybevétele, nem kell számlát mellékelni, elég, ha a menetjegyet adja le az igénybevevő. Ebben az esetben az 50%-os vonatjegy, valamint a nyugdíjaskedvezmény is elszámolható.

Az összeállítás a változásokról, valamint a korábban már érvényben lévő törvényekről nem teljes körű. Összeállította:

Síkhegyi Magdolna pénzügyi szakértő

A Gárdonyi Géza Alapítvány közleménye

A PSZ XVIII. kongresszusát követő első országos vezetőségi ülésen az alapítvány kuratóriuma leköszönő tagjainak, *Bori Györgynének* és *Kemény Lajosné, Magdikának* megköszöntük több éves kuratóriumi munkáját és új tagokat választottunk. Jelenleg a Gárdonyi Géza Alapítvány Kuratóriumának elnöke: *Erdős Gáborné (dr. Simon Zsuzsa)* (Budapest); tagjai: *Habók Andrásné* (Budapest), *Horváth Tiborné* (Gyöngyös), *Prosek Gyuláné* (Ózd); titkára: *Horváth Erzsébet* (Budapest).

Az alapítvány könyvelését *Síkhegyi Magdolna*, a postai átutalásokat *Simet Lászlóné* és *Salamon Lászlóné* végzi társadalmi munkában. **Köszönjük munkájukat!**

Közeleg a 2008. évi adóbevallás ideje. Kérjük szakszervezeti tagtársainkat, kollégáinkat: adójuk 1%-ával támogassák alapítványunkat, hogy minél több rászoruló kollégát és pedagógusklubot tudjunk támogatni.

Az alapítvány neve: **Gárdonyi Géza Alapítvány**

Címe: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10.

Adószáma: **18011586-1-42**

Segítséget, támogatásukat előre is köszönjük!

Horváth Erzsébet kuratóriumi titkár

SZAKSZERVEZETI ÉS KT-JOGOSÍTVÁNYOK

Szakszervezeti tisztségviselőink közül többen jelezték, hogy az intézményi költségvetés elkészítésekor a tárgyalásokba nem vonják be – sem a tervezésbe, sem az elfogadásba – a szakszervezetet, s van, ahol ehelyett a közalkalmazotti tanácsot részesítik előnyben, amelynek erre nincs jogosultsága. Az alábbi táblázat ahhoz nyújt segítséget, hogy ki milyen jogosítvánnyal rendelkezik a költségvetés elkészítésében. Kiemelném az önkormányzati szintű egyeztetést és a erre vonatkozó szabályzatok szükségességét is.

Összefoglaló táblázat a szakszervezet és a közalkalmazotti tanács jogköreiről az intézményi költségvetés elkészítésében

	SZAKSZERVEZET	KÖZALKALMAZOTTI TANÁCS (KÉPVISELŐ)
Munkahelyeken (intézményekben)	<p>A kollektívszerződés-kötés joga</p> <p>A szakszervezet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt), valamint a Munka törvénykönyve (1992. évi XXII. törvény, Mt) vonatkozó részei alapján jogosult kollektív szerződést (KSZ) kötni.</p> <p>Az Mt., a Kjt. és a 138/1992. (X. 8.) sz. kormányrendelet a közalkalmazottak jogviszonyával összefüggésben számos fontos kérdést a kollektív szerződés szabályozási körébe utal. A KSZ hatálya azokra is kiterjed, akik nem tagjai a kollektív szerződést kötő szakszervezet(ek)nek.</p> <p>Ezek elemei az intézményi költségvetésnek, betervezésük, vagy ennek hiánya a KSZ módosításhoz vezethet.</p> <p>Együttműködési, tájékoztatósi jog</p> <p>Az állami szervek, a helyi önkormányzatok és a munkáltatók kötelesek a szakszervezetekkel együttműködni, ennek keretében érdekképviselői tevékenységüket a szükséges információk biztosításával elősegíteni, valamint észrevételeikre, javaslataikra vonatkozó részletes álláspontjukat és indokaikat harminc napon belül velük közölni.</p> <p>A munkáltató köteles döntése előtt a munkáltatónál képvisellel rendelkező szakszervezettel véleményeztetni a munkavállalók nagyobb csoportját érintő munkáltatói intézkedések tervezetét, így különösen a munkáltató átszervezésére, átalakítására, szervezeti egység önálló szervezetté alakulására, privatizálására, korszerűsítésére vonatkozó elképzeléseket.</p> <p>A véleményezéssel kapcsolatos eljárásra az Mt. 66. § irányadó, a tizenöt napos határidőt a tervezetnek a munkáltatónál képvisellel rendelkező szakszervezet képviselőjéhez való érkezésétől kell számítani.</p> <p>A szakszervezet a munkáltatótól minden olyan kérdésben tájékoztatást kérhet, amely a munkavállalók munkaviszonyával összefüggő gazdasági és szociális érdekeivel kapcsolatos. A munkáltató ezt a tájékoztatást és intézkedésének indoklását nem tagadhatja meg. A szakszervezet ezen túlmenően jogosult a munkáltatói intézkedéssel (döntéssel) kapcsolatos álláspontját, véleményét a munkáltatóval közölni, továbbá ezzel összefüggésben konzultációt kezdeményezni. [Mt. 21., 22. § (1) bekezdés.]</p> <p>Ellenőrzési jog</p> <p>A szakszervezet jogosult ellenőrizni a munkakörülményekre vonatkozó szabályok megtartását. Ennek keretében a munkaviszonyra vonatkozó szabályok végrehajtásáról az érintett szervtől tájékoztatást kérhet, és a szükséges felvilágosítást, adatot rendelkezésére kell bocsátani.</p> <p>A szakszervezet az ellenőrzés során észlelt hibákra és mulasztásokra a végrehajtásért felelős szervek figyelmét felhívhatja, és ha azok a szükséges intézkedéseket a kellő időben nem teszik meg, megfelelő eljárást kezdeményezhet. Ennek eredményéről az eljárást lefolytató szerv a szakszervezetet tájékoztatni köteles. [Mt. 22. § (2)-(3) bekezdés.]</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EGYÜTTDÖNTÉSI JOG a kollektív szerződésben meghatározott jóléti célú pénzeszközök felhasználására, illetve az ilyen jellegű intézmények és ingatlanok hasznosítására. Ezek nagyrészt kikerültek az közoktatási intézmények hatásköréből azzal, az intézmények részben önálló gazdálkodási jogkörrel bírnak. • VÉLEMÉNYEZÉSI JOG a munkáltató döntése előtt: <ol style="list-style-type: none"> a) a munkáltató gazdálkodásából származó bevétel felhasználásának tervezetéről; b) a munkáltató belső szabályzatának tervezetéről; c) a közalkalmazottak nagyobb csoportját érintő munkáltatói intézkedés tervezetéről; d) a korengedményes nyugdíjazásra és a megváltozott munkaképességű közalkalmazottak rehabilitációjára vonatkozó elképzelésekről; e) a közalkalmazottak képzésével összefüggő tervekről; f) a munkáltató munkarendjének kialakításáról és az éves szabadságosági tervről.
Önkormányzatoknál	<p>Egyeztetési jog</p> <p>A területi és települési jelentőségű kérdésekben az önkormányzat az érintett megfelelő szintű, adott körben <i>reprezentatív szakszervezettel</i> az önkormányzati érdekegyeztető fórumban egyeztet [Kjt. 6. § (1) bekezdés b) pont].</p> <p>Kötelező véleménykérés joga</p> <p>Az önkormányzat döntése előtt az érintett megfelelő szintű, adott körben reprezentatív szakszervezetekkel véleményeztetni</p> <ul style="list-style-type: none"> - a közalkalmazotti illetményelönelmeteli rendszer pénzügyi fedezetül szolgáló költségvetés, - a közalkalmazottak nagyobb csoportját érintő intézkedés tervezetét [Kjt. 6. § (3) bek.]. <p>A tervezeteket, a róluk történő döntés előtt legalább 15 nappal meg kell küldeni a véleményezésre jogosult szakszervezeteknek.</p> <p>MEGJEGYZÉS: A munkahelyi (intézményi) szinten felsorolt szakszervezeti jogosítványok értelem szerint vonatkoztathatók a települési szinten is, hiszen az önkormányzat mint intézményfenntartó munkáltatói állami feladatokat lát el!</p>	<p>NINCS JOGOSÍTVÁNYA! (A KT jogosultsága kizárólag csak az intézményen belüli ügyekre terjed ki!)</p>

Az összefoglaló táblázat teljes terjedelemben olvasható lesz a szakszervezeti tagjaink által fenntartott www.pedagogusok.hu oldalon.

Dr. Dudás Lilian jogtanácsos

Alkotó pedagógusok X. régiós képzőművészeti tárlata Szentesen

A Pedagógusok Szakszervezete Csongrád Megyei Bizottsága, Szentes Város Önkormányzata és a Szentesi Művelődési Központ (SZMK) meghívja Csongrád, Bács-Kiskun, Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megye azon pedagógusait, akik szakmai munkájuk mellett művészi tevékenységet is folytatnak, hogy vegyenek részt ezen a hagyományos, reprezentatív kiállításon, amelynek célja, hogy bemutassuk régióink nevelőinek sokszínűségét.

A kiállítás időpontja: **2009. április 4-től május 2-ig.** Az alkotások beadási határideje: **2009. március 9-én 18 óráig** Szentesen, a Művelődési és Ifjúsági Házban (Tóth József u. 10-14.) *További információ:* Varróné Szabó Ildikónál, SZMK, 6600 Szentes, Tóth József utca. 10-14. Tel.: 63 / 400-255, 30/953-33-88.

JOGI PANORÁMA

A törvények vagy törvénymódosítások széles jogalkalmazási területet ölelnek fel. Egy-egy törvény vagy rendelet módosítása több törvényre, ill. rendeletre is kiterjed. Valamennyi alább felsorolt új vagy módosított jogszabály a közoktatási terület számára társadalombiztosítási, munkajogi vagy azzal összefüggő, egyéb jogszabályi változásokat, ill. fontos oktatási minisztériumi tájékoztatót tartalmaz.

Szükségesnek tartjuk felhívni a figyelmet arra, hogy némely jogszabályi rendelkezés hatálybalépése nem egy időben történik, főképp, ha az több törvényt vagy rendeletet módosít. Vannak olyan jogszabályok, amelyek hatályba léptető rendelkezése több oldalt is megtölt. Kérjük, hogy legyenek figyelemmel a **Magyar Közlöny 2008. 10. 01. és 2008. 12. 31. között megjelenő 141-193.**, valamint a **2009. 01. 01. és 2009. 02. 02. között megjelenő 1-13.** számaiban olvasható jogszabályok alkalmazásakor.

A közlöny száma	A megjelenés ideje	A jogszabály száma és megnevezése
155.	2008. 10. 31.	2008: LXI. törvény: A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény módosításáról
163.	2008. 11. 19.	273/2008. (XI. 19.) Korm. r.: A költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2008. évi eseti kereset-kiegészítésének második üteméről
166.	2008. 11. 24.	31/2008. (XI. 24.) OKM r.: A közoktatás minőségbiztosításáról és minőségfejlesztéséről szóló 3/2002. (II. 15.) OM rendelet módosításáról
174.	2008. 12. 09.	2008: LXXXI. törvények: Egyes adó- és járuléktörvények módosításáról
176.	2008. 12. 11.	296/2008. (XII. 11.) Korm. r.: A közoktatási diákigazolvány kiadásáról és használatáról
177.	2008. 12. 12.	34/2008. (XII. 12.) OKM r.: A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról
186.	2008. 12. 21.	2008: CII. törvény: A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről
187.	2008. 12. 22.	2008: CV. törvény: A költségvetési szervek jogállásáról és gazdálkodásáról
188.	2008. 12. 22.	166/2008. (XII. 22.) FVM r.: A 2009. évi iskolatej-program szabályozásáról
188.	2008. 12. 22.	35/2008. (XII. 22.) OKM r.: A tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 23/2004. (VIII. 27.) OM rendelet módosításáról
189.	2008. 12. 23.	2008: CX. törvény: Egyes törvényeknek a tizenharmadik havi illetmény, munkabér kifizetési rendjével összefüggő módosításáról
189.	2008. 12. 23.	36/2008. (XII. 23.) OKM r.: Az integrációs rendszerben részt vevő intézményekben dolgozó pedagógusok anyagi támogatása igénylésének, döntési rendszerének, folyósításának, elszámolásának és ellenőrzésének részletes szabályairól
190.	2008. 12. 29.	2008: CXIII. törvény: A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény és a külföldre utazásra felhasználható más okmányokkal kapcsolatos szabályozásra vonatkozó egyes törvények módosításáról
190.	2008. 12. 29.	2008: CXV. törvény: Egyes törvényeknek az uzoratevékenységgel szembeni fellépést elősegítő módosításáról
190.	2008. 12. 29.	321/2008. (XII. 29.) Korm. r.: A kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról
190.	2008. 12. 29.	323/2008. (XII. 29.) Korm. r.: A közalkalmazottakról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról a közoktatási intézményekben tárgyú 138/1992.(X.8.) Korm. rendelet módosításáról
190.	2008. 12. 29.	324/2008. (XII. 29.) Korm. r.: A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról a helyi önkormányzatok által fenntartott szolgáltató feladatokat ellátó egyes költségvetési intézményeknél tárgyú 77/1993. (V. 12.) Korm. rendelet módosításáról
190.	2008. 12. 29.	326/2008. (XII. 29.) Korm. r.: A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet módosításáról
191.	2008. 12. 30.	327/2008. (XII. 30.) Korm. r.: Az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról
191.	2008. 12. 30.	328/2008. (XII. 30.) Korm. r.: Az államháztartás szervezeti beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet, valamint a kincstári elszámolások beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 240/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról
191.	2008. 12. 30.	332/2008. (XII. 30.) Korm. r.: A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet módosításáról
191.	2008. 12. 30.	334/2008. (XII. 30.) Korm. r.: A korengedményes nyugdíjazásról szóló 181/1996. (XII. 6.) Korm. rendelet módosításáról
192.	2008. 12. 31.	347/2008. (XII. 31.) Korm. r.: Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról
192.	2008. 12. 31.	37/2008. (XII. 31.) OKM r.: A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról az oktatási és kulturális miniszter irányítása alatt álló egyes költségvetési szerveknél foglalkoztatott közalkalmazottak jogállását érintő egyes kérdésekről
8.	2009. 01. 20.	6/2009. (I. 20.) Korm. r.: A költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2009. évi havi keresetkiegészítéséről
12.	2009. 01. 30.	2/2009. (I. 30.) OKM r.: Az esélyegyenlőséget, felzárkóztatást segítő támogatások igénylésének, döntési rendszerének, folyósításának, elszámolásának és ellenőrzésének részletes szabályairól szóló 9/2008. (III. 29.) OKM rendelet 1–2. §-ai alapján támogatásban részesült fenntartók részére kiegészítő támogatás folyósításának eljárási rendjéről
12.	2009. 01. 30.	2/2009. (I. 30.) PM–ÖM együttes r.: A helyi önkormányzatokat és a többcélú kistérségi társulásokat 2009. évben egyes központi költségvetési kapcsolatokból megillető forrásokról